

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Чорноморський національний університет
імені Петра Могили

Кафедра обліку і аудиту

КРИСІНА ІННА ОЛЕКСАНДРІВНА

**ОБЛІК І АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ
ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ПІДПРИЄМСТВА**

Кваліфікаційна робота магістра на здобуття
ступеня вищої освіти: магістр
галузі знань: 07 «Управління та адміністрування»
спеціальності: 071 «Облік і оподаткування»
за освітньо-професійною програмою «Облік і аудит
підприємницької діяльності»

Керівник кваліфікаційної
роботи магістра:
д-р. екон. наук, доцент
Белінська С.М.

Рецензент:
д-р. з держ. управління
доцент Стоян О.Ю.

Миколаїв 2022

ЗМІСТ

	Ст.
ВСТУП.....	3
1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВ.....	6
1.1. Економічна сутність, види та функції прибутку в господарській діяльності підприємств.....	6
1.2. Формування та використання прибутку на підприємстві.....	10
1.3. Державне регулювання у використанні прибутку.....	16
2. МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСУ ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ ФАРМАЦЕВТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	19
2.1. Методика облікового відображення використання прибутку на фармацевтичних підприємствах.....	19
2.2. Методичні засади використання прибутку фармацевтичних підприємствах.....	23
3. АНАЛІЗ ФІНАНСОВО–ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПрАТ «ФАРМАЦЕВТИЧНА ФІРМА ДАРНИЦЯ».....	36
3.1. Аналіз фінансово–господарської діяльності ПрАТ «Фармацевтична фірма Дарниця».....	36
3.2. Застосування методів аналізу використання прибутку в ПрАТ «Фармацевтична фірма Дарниця».....	53
4. ІНТЕРПРЕТАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА НАДАННЯ РЕКОМЕНДАЦІЙ З ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ В ПРАТ «ФАРМАЦЕВТИЧНА ФІРМА ДАРНИЦЯ».....	63
ВИСНОВКИ.....	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	71
ДОДАТКИ.....	77

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Профілактика та лікування різних хвороб є першочерговим для суспільства, особливо в період пандемії, тому фармацевтична галузь є однією з найактуальніших в останні роки. За сучасних умов в Україні спостерігається тенденція до значного зниження рівня доходів суб'єктів господарювання, що призводить до зниження рентабельності, а в окремих випадках навіть збитковості. Незважаючи на економічну та політичну ситуацію в Україні та тимчасові обмеження експорту товарів протиепідеміологічного призначення ця галузь розвивається та є прибутковою. В умовах пандемії значно зростає попит на медичні препарати, тому фармацевтичні компанії мають нарощувати свої виробничі потужності без значних затрат.

Кожне підприємство створюється і функціонує для задоволення потреб споживачів і отримання прибутку. Розмір прибутку впливає на формування фінансових ресурсів підприємства, зростання ринкової вартості та ефективність виробничої діяльності підприємства, а також на розвиток національної економіки в частині сплати податків та обов'язкових платежів. Рентабельність є основним показником, що відображає ефективність фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання.

Тема дослідження є актуальною, оскільки прибуток відіграє важливу роль у функціонуванні бізнесу, тому необхідно вивчати причинно-наслідкові зв'язки, пов'язані з процесом формування прибутку та ефективністю його використання, щоб підприємство утримало свої позиції на ринку .

Дослідженнями з приводу формування та використання прибутку займалися такі науковці: Орехова А.І., Висока О.Є., Богацька Н.М., Гавран В.Я., Бондаренко О. М., Мірошниченко О.Ю., Жадько К.С., Котенко В.С., Пасенко Н.С, Гаватюк, Л. С., Охріменко О.В.

Гіпотеза ґрунтується на удосконаленні методів використання прибутку на фармацевтичних підприємствах з метою провадження його ефективної господарської діяльності та можливості збільшення його прибутку.

Мета і завдання дослідження. Мета кваліфікаційної роботи полягає в обґрунтуванні теоретичних положень та удосконаленні обліку та аналізу використання прибутку фармацевтичного підприємства.

Для досягнення мети в роботі поставлені та вирішені наступні завдання:

- дослідити сутність, види та функції прибутку, як економічної категорії;
- проаналізувати специфіку формування та використання прибутку на підприємстві;
- розглянути нормативні документи, що контролюють використання прибутку;
- визначити за допомогою, яких методів буде проводитися аналіз використання прибутку на підприємстві;
- проаналізувати фінансово–господарську діяльність підприємства;
- сформувати модель використання прибутку та знайти резерви збільшення прибутку суб'єктів господарювання;
- вдосконалити політику використання прибутку.

Об'єктом дослідження є процес організації обліку та аналізу використання прибутку фармацевтичного підприємства.

Предметом дослідження є теоретико-методичні засади та практичні аспекти обліку та аналізу використання прибутку фармацевтичного підприємства.

Методами дослідження є загальнонаукові та спеціальні методи пізнання. Дослідження теоретичних та методичних аспектів обліку та аналізу використання прибутку фармацевтичного підприємства проводилось із застосуванням методів додавання, віднімання та порівняння. Розроблено рекомендації щодо вдосконалення обліку та аналізу використання прибутку

підприємства за допомогою аналізу та синтезу, використано коефіцієнтний, табличний, графічний та факторний методи.

Інформаційною базою дослідження є наукові джерела (монографії, наукові статті вітчизняних і зарубіжних вчених із проблем бухгалтерського обліку, матеріали конференцій); офіційні документи (кодекси, закони та підзаконні нормативно-правові акти України та міжнародних організацій); дані установчих документів, фінансової та статистичної звітності фармацевтичного підприємства.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розвитку теоретичних та методичних положень, щодо обліку та аналізу використання прибутку фармацевтичного підприємства. Основні положення наукової новизни полягають у наступном:

удосконалено:

– уточнено визначення «прибутку» що визначається як, дохід, який утворився в результаті виробничої, фінансової та інвестиційної діяльності, що залишається після вирахування всіх витрат в тому числі податкових вирахувань, яке на відміну від існуючих визначень удосконалено;

– систематизовано методичні підходи до аналізу фінансово–господарської діяльності та використання прибутку;

дістало подальший розвиток:

– застосовано факторну модель за допомогою методу ланцюгових підстановок та методу виявлення ізольованого впливу факторів, а також модель Дюпон для виявлення факторів, що впливають на формування прибутку та перевірки ефективності управління діяльності підприємства;

– запропоновано шляхи удосконалення формування прибутку, у зв'язку з виявленням чинників, що впливають на його утворення та надано рекомендації по використанню прибутку підприємства.

Практичне значення отриманих результатів допоможе підприємству удосконалити процес організації обліку та аналізу використання прибутку, а також покращити фінансовий стан та підвищити прибуток підприємства.

Апробація результатів дослідження та публікації. Відповідно до отриманих результатів дослідження були представлені тези у засіданні №1 постійно діючої Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні питання вдосконалення судово-експертної та правоохоронної діяльності» (м.Кропивницький, вересень 2021 р.) та стаття в електронному науковому фаховому виданні «Ефективна економіка» (січень 2022 р.).

1. ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність, види та функції прибутку в господарській діяльності підприємств

Метою підприємницької діяльності є виробництво та продаж продукції для задоволення потреб споживачів та отримання вигоди, а саме отримання певної суми прибутку та уникнення збитків. Прибуток та коефіцієнт рентабельності є важливими показниками, що відображають результативність господарської діяльності підприємства. За рахунок прибутку відбувається фінансування основних статей витрат підприємства, матеріальне заохочення працівників, мобілізація бюджетних ресурсів держави, а також вирішення соціально-культурних проблем тощо. У зв'язку із цим у його отриманні зацікавлені не тільки керівництво підприємств, але й інвестори, кредитори та держава в цілому.

Дуже часто поняття «прибуток» ототожнюють з поняттям «дохід». Але поняття «дохід» має більш широке значення, а ніж поняття «прибуток». Дохід є загальною сумою грошових надходжень підприємства від проданої продукції, наданих послуг або виконаних робіт. В свою чергу, прибуток є часткою доходу, яка лишається після вирахування виробничих, операційних витрат, витрат на збут та інших витрат, що пов'язані з основною діяльністю підприємства.

Прибуток є дискусійною економічною категорією. З XVI–XVII століття вчені намагались дати пояснення, щодо економічної сутності поняття «прибуток». Ускладнення трактування прибутку відбувалося поступово, в залежності від розвитку підприємницької діяльності. Меркантилісти вперше почали вивчати прибуток, який, на їхню думку, надходить від продажу товарів за вищими цінами.

Фізіократи вважали, що прибуток сільського господарства формується силами природи. А. Сміт стверджує, що прибуток є частиною залишкової вартості після вирахування заробітної плати. Д.Рікардо вважав, що працівники створюють більшу цінність, ніж отримують у вигляді плати за виконання роботи, тому у його розумінні прибуток – це надлишок цінностей, над заробітною платою. За К.Марксом, прибуток – це додаткова вартість або іншими словами приріст капіталу. Прибуток в неокласичній теорії розглядається, як винагорода за підприємницькі здібності. Підходи, щодо визначення прибутку наведені в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Підходи, щодо визначення поняття «прибуток»

Автор	Концепція економічної сутності прибутку
А.Сміт	Прибуток – частина вартості, яка залишається після відрахування заробітної плати [2].
Д.Рікардо	Прибуток – це надлишок цінностей, над заробітною платою [2].
К.Марксом	Прибуток – це перетворена форма додаткової вартості, що виступає не як результат експлуатації робочої сили, а як породження всього авансованого капіталу [2].
Ж.Б. Сей	Прибуток – винагорода за підприємницькі здібності [1].
Й. Шумпетер	Прибуток – це винагорода за нововведення, упровадження інновацій на підприємстві [2].
П. Самуельсон	Прибуток як дохід від факторів виробництва, винагороду за підприємницьку діяльність та впровадження нововведень [2].
Л. І. Шваб	Прибуток як узагальнюючий фінансовий показник діяльності підприємства, який визначається як частина виручки, що залишається після відшкодування усіх витрат на його виробничу й комерційну діяльність [3].
Ф. Найт	Прибуток є винагородою підприємця за прийняття рішень в умовах невизначеності [2].
І. Бланк	Прибуток є вираженням у грошовій формі чистим доходом підприємця на вкладений капітал, що характеризує його винагороду за ризик здійснення підприємницької діяльності, і становить різницю між сукупним доходом і сукупними витратами у процесі здійснення цієї діяльності [4].
А.Бабо	Прибуток є результатом ініціативи, сприятливих обставин, визнання органами державної влади [4].
Тарасенко Н. В	Прибуток – це важливий узагальнюючий показник оцінки ефективності функціонування кожного суб'єкта господарської діяльності, оскільки саме в прибутку акумулюються результати всіх сторін діяльності: виробництво і реалізація, якість і асортимент, ефективність використання виробничих ресурсів і собівартість[5].
Поддерьогін А. М.	Прибуток – це частина додаткової вартості, створеної і реалізованої, готової до розподілу[6].

Джерело: Сформовано автором

У своїх дослідженнях І. Бланк надав визначення поняттю «прибуток» як чистий дохід підприємства та виділив його наступні характеристики: основна мета підприємницької діяльності; база економічного розвитку держави; критерій ефективності конкретної господарської діяльності; джерело формування внутрішніх фінансових ресурсів, що забезпечує ріст підприємства; ключове джерело зростання вартості підприємства на ринку; – спосіб задоволення потреб соціума.

У загальному розумінні прибуток – це різниця між доходом та витратами. Саме таке значення прибутку викладене в усіх законодавчих документах України, окрім законодавства про оподаткування. Здійснення будь-якої господарської діяльності в Україні регулюються Господарським кодексом України (далі по тексту – ГКУ), Цивільним Кодексом України, Податковим кодексом України, тощо. Трактуювання поняття «прибуток» відповідно до законодавчих документів наведено в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2 – Трактуювання поняття «прибуток» відповідно до законодавчих документів

Відповідно до ст. 142 Господарського кодексу України	прибуток (дохід) суб'єкта господарювання є показником фінансових результатів його господарської діяльності, що визначається шляхом зменшення суми валового доходу суб'єкта господарювання за певний період на суму валових витрат та суму амортизаційних відрахувань [7].
Відповідно до ст. 123 Цивільного кодексу України	Прибуток та збитки товариства розподіляються між його учасниками пропорційно до їхніх часток у складеному капіталі, якщо інше не передбачено засновницьким договором або домовленістю учасників. Позбавлення учасника товариства права на участь у розподілі прибутку чи збитків не допускається [8].
Відповідно до Податкового Кодексу	Прибуток визначається шляхом коригування (збільшення або зменшення) фінансового результату до оподаткування (прибутку або збитку), визначеного у фінансовій звітності підприємства відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, на різниці, які виникають відповідно до положень цього Кодексу [99].
Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»	Прибуток – сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати [10].

Джерело: Сформовано автором

Визначення в Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» є досить лаконічним, та не розкриває повністю основні ознаки прибутку. Економісти та бухгалтери по-різному трактують поняття прибуток, тому з точки зору бухгалтера підприємство може бути прибутковим, а на погляд економістів – збитковим. Головною причиною цього є те, що сукупний дохід від реалізації продукції легко визначити, оскільки грошова величина зрозуміла, то витрати можуть бути підраховані різними способами.

Виділяють зовнішні та внутрішні затрати. Зовнішні витрати пов'язані з витратами на ресурси підприємства, а саме витрати на сировину, заробітну плату працівника, оренду приміщення тощо. Тобто, бухгалтерський прибуток дорівнює різниці між доходом підприємця та зовнішніми витратами. Внутрішні витрати – це витрати, що виникають, коли підприємець використовує фактори виробництва, що перебувають у власності фірми, а саме грошовий капітал, технічне оснащення, підприємницькі здібності. Ці витрати не набувають грошової форми, їх ще називаються економічними. Тому, економічний прибуток дорівнює різниці між доходом підприємця та економічними витратами. Тобто для бухгалтера важливі зовнішні витрати, а для економіста – внутрішні.

У фінансовій звітності виокремлюють такий прибуток:

- валовий;
- від операційної діяльності;
- від звичайної діяльності до оподаткування,
- від звичайної та надзвичайної діяльності;
- чистий та скоригований прибуток, що приходить на одну просту акцію.

За характером використання прибуток ділять на розподілений та нерозподілений. Прибуток, що є нерозподіленим, показує суму прибутку, яка реінвестована у підприємство. Він є складовою частиною власного капіталу, ,

який надходить у розпорядження підприємства після виплати доходів власникам та формування резервного капіталу [11].

Економічну сутність даного поняття можна розкрити через його функції:

- оціночна функція (дозволяє оцінити результативність фінансово–господарської діяльності та якість управління підприємством);
- стимулююча функція (розмір прибутку стимулює підприємство проводити свою діяльність більш раціонально та ефективно);
- розподільча функція (прибуток використовується для фінансування різних сфер діяльності підприємства, а також сплати податків) [12].

Отже, дослідження показало, що підходи щодо визначення поняття «прибуток» є неоднозначними і не існує одного визначення серед економістів, яке буде розкривати дане поняття повністю. Ми пропонуємо визначати прибуток, як дохід, який утворився в результаті виробничої, фінансової та інвестиційної діяльності, що залишається після вирахування всіх витрат, в тому числі податкових.

1.2. Формування та використання прибутку на підприємстві

Інформація про прибуток відображається у звітності підприємства. Основними користувачи фінансової звітності є: власники та управлінський персонал підприємства, податкові служби, інвестори, кредитори, контрагенти.

Згрупуємо інформацію про прибуток, що подається у фінансовій звітності підприємства (див. табл. 1.3.)

Процес утворення прибутку відбувається в ході ведення господарської діяльності підприємства. По факту формування прибутку здійснюється відповідно до обсягів реалізації продукції. Моментом реалізації продукції є дата її відвантаження покупцеві, а для робіт (послуг) – дата виконання (надання) таких замовнику. Також зарахування коштів на банківський рахунок може свідчити про реалізацію продукції чи виконання робіт відповідно до законодавчих актів [13].

Таблиця 1.3 – Інформація про відображення прибутку у фінансовій звітності

Фінансова звітність	Номер рядка	Інформація, що відображається
Баланс (Звіт про фінансовий стан)	1420	Сальдо нерозподіленого прибутку або непокритий збиток
Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)	2350 (2350)	Чистий фінансовий результат за період – прибуток або збиток
Звіт про рух грошових коштів (непрямий метод)	3500	Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування
Звіт про власний капітал	7 стовпчик	Зміна нерозподіленого прибутку (непокритого збитку) внаслідок використання прибутку
Примітки до фінансової звітності	V «Доходи та витрати»	Розшифрування деяких статей звіту про фінансові результати: інші операційні доходи, доходи та втрати від здійснення фінансових інвестицій за методом участі в капіталі, інші фінансові доходи, інші доходи

Джерело: розроблено автором

Процес утворення прибутку підприємства пов'язаний із здійсненням операційної, фінансової та інвестиційної діяльності. Основну частку доходу підприємство отримує у вигляді прибутку від операційної діяльності в результаті здійснення операцій, що пов'язані з виготовленням або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг). На операційний прибуток чинять вплив такі показники: обсяг реалізації продукції та її собівартості.

Зміна обсягу виробництва, залишків продукції, що не вдалося реалізувати, рентабельності продукції, впливають на кількість реалізованої продукції. Дані показники впливають також на собівартість цієї продукції, так як чинять вплив на зміну умовно–постійних витрат, затрат на зберігання продукції та інших витрат.

Результати фінансової та інвестиційної діяльності теж впливають на обсяг прибутку підприємства. Діяльність, що призводить до змін складу та розміру капіталу, як власного так і позикового називається фінансовою. Інвестиційна діяльність відображає купівлю та реалізацію необоротних активів, фінансових інвестицій, що не являються еквівалентом грошових коштів [14].

На формування прибутку впливають:

- порядок визначення фінансових результатів діяльності;
- визначення собівартості продукції (робіт, послуг);
- загальногосподарські затрати;
- обчислення прибутків (збитків) від фінансових операцій та іншої діяльності [15].

В основі форми 2 фінансової звітності «Звіт про фінансові результати» відображається та закріплений законодавчо порядок створення прибутку (рис.1.1).

Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)		
–		
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)		
=		
Валовий прибуток (збиток)		
+		
Інші операційні доходи		
–		
Адміністративні витрати	Витрати на збут	Інші операційні витрати
=		
Прибуток (збиток) від операційної діяльності		
+		
Дохід від участі в капіталі + інші фінансові доходи + інші доходи	–	Фінансові витрати + втрати від участі в капіталі + інші витрати
=		
Прибуток (збиток) до оподаткування		
–		
Податок на прибуток		
=		
Чистий прибуток (збиток)		

Рис. 1.1 – Порядок формування чистого прибутку підприємства

Існує три етапи на якому відбувається формування прибутку. На першому етапі утворюється валовий прибуток підприємства. Цей прибуток формується з доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за мінусом податку на додану вартість, інших відрахувань з доходу та собівартості реалізованої продукції. На другому етапі даний прибуток коригується на суму витрат та доходів від інших видів звичайної діяльності. Далі прибуток від звичайної діяльності зменшується на суму податку на

прибуток. До отриманого прибутку можуть додаватися надзвичайні доходи та віднімають надзвичайні витрати, залежно від діяльності підприємства. Третім етапом є використання чистого прибутку, який залишається на підприємстві [16].

Утворення прибутку на підприємстві залежить від великої кількості факторів, а саме: галузь господарства, сфера діяльності, результативність діяльності, як фінансової так і господарської. Якщо конкретизувати по підприємству, то вплив чинять такі фактори, як: постановка мети підприємства; виробничі і фінансові чинники; облікова політика в області здійснення бухгалтерського обліку та оподаткування.

Виділяють внутрішні та зовнішні фактори, які чинять вплив на прибуток. До зовнішніх факторів можна віднести: природні умови, державне регулювання, демографічну ситуацію тощо. Ці фактори значно впливають на прибуток, хоча від діяльності підприємства не залежать. Внутрішні фактори діляться на виробничі та невиробничі. Виробничі фактори демонструють наявність та застосування засобів та предметів праці, фінансових та трудових ресурсів. Виробничі фактори діляться на екстенсивні та інтенсивні. Перші чинять вплив на процес отримання доходу через зміни кількості засобів та предметів праці, фінансових ресурсів, тривалості роботи устаткування, чисельність працівників, фонду робочого часу тощо. Другі в свою чергу впливають на процес отримання прибутку через якісні зміни: збільшення продуктивності та покращення якості устаткування, використання передових видів матеріалів та удосконалення технології їх обробки, пришвидшення оборотності обігових коштів, підвищення кваліфікації та продуктивності праці працівників, зниження матеріаломісткості і трудомісткості продукції, покращення використання фінансових ресурсів. До невиробничих чинників відносять постачальницько-збутову та природоохоронну діяльність, соціальні умови праці тощо[17].

Облікова політика підприємства також чинить вплив на процес утворення прибутку. Цей внутрішній документ відображає сукупність

принципів, методів і процедур, якими користується підприємство для здійснення фінансово–господарської діяльності. Від того, які методи прописав власник підприємства в обліковій політиці буде залежати, який метод прискореної амортизації, метод оцінки незавершеного виробництва буде використовуватися та які методи будуть застосовані – для визначення прибутку, що отримує підприємство від продажу продукції (робіт, послуг).

Прибуток, що зазнав оподаткування залишається на балансі підприємства і може бути використаний відповідно до положень установчих документів, тобто для збільшення статутного капіталу, створення та поновлення резервного капіталу, а також для виплати дивідендів та інших цілей. Відрахування на формування зазначених фондів, відбувається лише тоді, коли їхнє створення передбачено установчими документами. На підприємстві використання прибутку може відбуватися лише за напрямками наведеними вище, також покриття попередніх збитків і виправлення помилок за допомогою коригування прибутку. Використання нерозподіленого прибутку відображається у різних формах звітності: у Балансі (форма № 1) та у Звіті про власний капітал (форма № 4). Схема використання чистого прибутку підприємства наведена на рис.1.2.

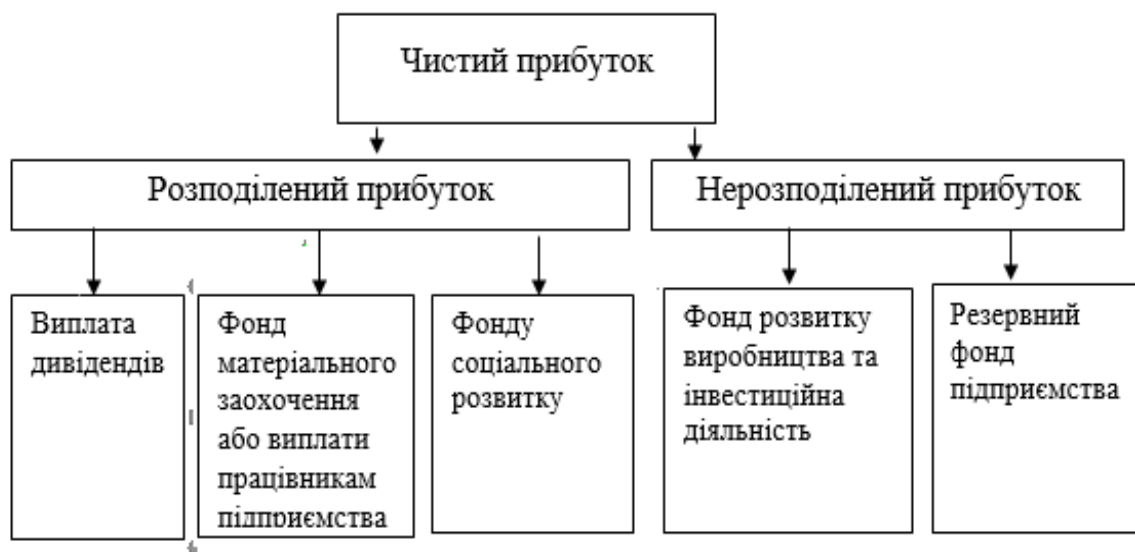

Рис. 1.2 – Схема використання чистого прибутку підприємства

Розподілений прибуток може використовуватися для сплати дивідендів, формування фонду матеріального заохочення та фонду соціального розвитку.

Виплата дивідендів регулюється установчими документами та рішенням загальних зборів учасників. Якщо на цих зборах приймають рішення не виплачувати дивіденди, а направляти прибуток на інші цілі (наприклад, на створення фонду виробництва), то дивіденди не виплачуються.

За рахунок фонду матеріального заохочення працівників можуть відбуватися такі відрахування:

- виплата премій за підсумками роботи за рік;
- подарунки до свят і ювілеїв;
- придбання працівникам путівок до будинків відпочинку і санаторіїв;
- надання надбавок та доплат, які перевищують встановлені законодавством розміри, а також надбавок та доплат, які непередбачені чинним законодавством, матеріальної допомоги, оздоровчих та інших виплат.

Фонд соціального розвитку спрямовується на такі затрати:

- проведення культурно–масових та оздоровчих заходів серед персоналу підприємства;
- утримання дитячих дошкільних установ, таборів відпочинку для дітей, які знаходяться на балансі підприємства;
- будівництво житла й об'єктів культурно–побутового обслуговування; надання допомоги школам, притулкам для старих і інвалідів.

Нерозподілений прибуток спрямовується на створення фонду розвитку виробництва та інвестиційної діяльності, а також на формування резервного фонду. Фонд розвитку виробництва створюється з метою економічного стимулювання, для прискорення технічного переоснащення, модернізації та реконструкції виробництва. Кошти цього фонду спрямовуються на:

- технічне переоснащення;
- удосконаленням технології виробництва;
- вдосконалення матеріально–технічної бази підприємства (тобто є капіталовкладенням в будівництво, реконструкцію тощо);

– проведення науково–дослідних і експериментально–конструкторських робіт тощо.

Також за рахунок цього фонду підприємства сплачують заборгованість за довгостроковими банківськими кредитами на інвестиційні цілі, пов'язані з капітальним будівництвом, а також проценти за ці кредити.

У випадку відсутності прибутку підприємства можуть погашати невідшкодовані збитки від стихійного лиха, нестачу власних оборотних активів, безнадійну дебіторську заборгованість, виплачувати дивіденди за привілейованими акціями з резервного капіталу [18]. Прибуток, що спрямовується на інші цілі, допомагає підприємству покрити суми штрафів та пені за порушення нормативних актів про охорону праці, навколишнього середовища, а також податкового законодавства та проценти за прострочені кредити.

Отже, на формування прибутку впливає велика кількість факторів, як зовнішніх, так і внутрішніх. Порядок формування прибутку закріплено законодавчо та покладено в основу форми 2 фінансової звітності. Використання прибутку регулюється як внутрішніми документами підприємства так і на законодавчому рівні, та має за мету створення різних цільових фондів.

1.3. Державне регулювання використання прибутку

Основною ціллю регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні є гармонізація бухгалтерського обліку, тобто розробка єдиних правил бухгалтерського обліку та фінансової звітності, щоб захистити інтереси користувачів та удосконалити бухгалтерський облік.

Ключовими документами, що регулюють використання прибутку є: Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" № 996–XIV (далі по тексту – Закон № 996–XIV), Господарський кодекс України (далі по тексту – ГКУ), Закон України "Про господарські товариства", Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу,

зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій (далі по тексту – Інструкція №291), Облікова політика підприємства.

Закон № 996–XIV є одним з основних документів, який регулює організацію, здійснення бухгалтерського обліку та формування фінансової звітності в Україні. Центральні органи виконавчої влади відповідають за регулювання питань щодо методології здійснення бухгалтерського обліку, ведення фінансової звітності з ціллю забезпечення формування та виконання державної політики у сфері бухгалтерського обліку, затвердження національних положення (стандартів), а також інших нормативно–правових актів. [19].

ГКУ регулює використання прибутку на підприємстві. Відповідно до ст. 44 та ст. 142 цього кодексу власник підприємства визначає порядок використання відповідно до законодавства та установчих документів та може вільно розпоряджатися прибутком, лише після сплати податків, зборів та інших платежів. Проте держава через нормативи, податки та внесення змін до закону може також впливати на обсяги та напрямки використання прибутку [7].

Той самий порядок використання прибутку прописаний в ст. 15 Закону України "Про господарські товариства", проте тут йде мова про два види прибутку: балансовий та чистий прибуток. З балансового прибутку сплачуються проценти по кредитах банків та по облігаціях, сплачуються податки та інші платежі до бюджету. Чистий прибуток використовується для сплати дивідендів, а той прибуток, що залишився переходить у розпорядження підприємства. Також відповідно до ст. 14 цього Закону підприємство повинне створювати фонди, визначені законодавством України та установчими документами. Резервний фонд повинен бути 25 або більше відсотків статутного капіталу. Відрахування до цього фонду в кінці року визначаються установчими документами, проте вони не повинні бути меншим 5-ти відсотків суми чистого прибутку [20].

Інструкція №291 регулює облікове відображення господарських операцій та використання прибутку на підприємстві. На рахунку 44 "Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)" відбувається облік нерозподілених прибутків чи непокритих збитків поточного та минулих періодів, а також прибутку, що був використаний в поточному році [21].

Облікова політика є одним з елементів нормативного регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємства та формується відповідно до чинного законодавства в даній сфері. Вона є важливим інструментом, за допомогою якої існує можливість найвигіднішого поєднання державного регулювання та власної ініціативи підприємства в питаннях організації та ведення бухгалтерського обліку.

Контроль за фінансовою діяльністю, в тому числі за раціональним використанням прибутку відповідно до законодавчих та установчих документів здійснюється в діапазоні компетенцій державних податкових інспекцій, інших державних органів та аудиторських організацій. Отже, існує велика кількість нормативно-правових документів, які регулюють використання прибутку на підприємстві.

2. МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСУ ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВ

2.1. Методика облікового відображення використання прибутку на підприємствах

Чистий прибуток є кінцевим показником фінансових результатів фінансово-господарської діяльності підприємства. Для того, щоб визначити, отримає підприємство прибуток чи збиток в кінці звітного року, необхідно проаналізувати всі отримані доходи та затрати, що були використанні підприємством в поточному році.

Як відомо, кінцевий фінансовий результат суб'єкта господарювання визначається за кредитом рахунку 79 «Фінансові результати», як різниця між різним видами доходів та витрат, які обліковуються відповідно за кредитом та дебетом даного рахунку.

Утворення доходів та витрат на підприємстві та їх висвітлення у фінансовій звітності відбувається відповідно до Н(П)СБО (далі по тексту – Н(П)СБО або міжнародними стандартами фінансової звітності (далі по тексту – МСФЗ). Для підприємств, які мають суспільний інтерес чи планують вихід на міжнародні ринки треба обов'язково вести облік за МСФЗ, інші підприємства можуть продовжити вести облік за Н(П)СБО. Якщо підприємство вирішило вести облік за Н(П)СБО, то для визначення доходів та витрат використовують норми П(С)БО 15 «Дохід» і П(С)БО 16 «Витрати».

Відповідно до кожного виду діяльності відбувається розрахунок фінансового результату з тою періодичністю, що встановлена в обліковій політиці. В кінці податкового періоду, після формування оборотів за сторонами рахунку 79 «Фінансові результати» заповнюється Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за формою № 2. Згідно з міжнародними стандартами визначення доходу здійснюється за МСФЗ 15 «Виручка за контрактами з клієнтами» (далі по тексту – МСФЗ 15). Для визнання в бухгалтерському обліку доходів, відповідно до МСФЗ 15, потрібно

визначити наявність контракту з клієнтом; визначити зобов'язання з виконання контракту; визначити ціну операції; розподілити контрактну ціну; визнати дохід, коли контрактне зобов'язання виявиться задоволеним [29].

У міжнародних стандартах не існує стандарту аналогічного П(С)БО 16, який регулював би визнання та облік витрат. Проте ця інформація подається в МСФЗ 2 «Запаси», МСФЗ 16 «Основні засоби», МСФЗ 19 «Виплати працівників» та МСФЗ 23 «Витрати за позиками». Якщо оборот по кредиту рахунку 79 «Фінансові результати» більше за оборот по дебету, то підприємство на суму різниці отримує нерозподілений прибуток податкового періоду, і навпаки якщо оборот по дебету перевищує оборот по кредиту, то підприємство отримує непокритий збиток на суму цих різниць.

Рахунок 79 «Фінансові результати» закривається на рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)», сальдо рахунку 79 «Фінансові результати» після цього проведення буде нульовим.

На кінець податкового періоду рахунок 79 «Фінансові результати» закривається таким чином:

1) Під час отримання прибутку:

– Дт 98 Кт 641 – нараховано податок на прибуток;

– Дт 79 Кт 98 – віднесено податок на прибуток до зменшення прибутку до оподаткування;

– Дт 79 Кт 441 – визначено чистий фінансовий результат підприємства (нерозподілений прибуток).

2) Під час отримання збитку:

– Дт 442 Кт 79 – визначено чистий фінансовий результат підприємства (нерозподілений прибуток).

Нерозподілений прибуток – це сума чистого прибутку, що отримана за звітний період, та переходить у використання підприємством. Шляхи використання прибутку прописані законодавством, статутом підприємства та рішеннями власників. Головні з цих напрямів можна побачити, дослідивши

структуру форми звіту про власний капітал та кореспонденцію рахунків, що відображені в Інструкції № 291.

Відповідно до Інструкції №291 для відображення в бухгалтерському обліку прибутку підприємства використовують рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)», який має такі субрахунки:

- 441 «Прибуток нерозподілений»;
- 442 «Непокриті збитки»;
- 443 «Прибуток, використаний у звітному періоді».

Аналітичний облік прибутку, використаному у звітному періоді, проводиться за напрямками використання. Первинними документами, що показують відображення інформації про використання прибутку є розрахунки та довідки бухгалтерії.

Дані по субрахунку 443 «Прибуток, використаний у звітному періоді» відображається у Звіті про власний капітал. Даний звіт надається підприємствами, що розробляють повну форму фінансової звітності раз на рік. Саме тут відображається прибуток або збиток звітного року, що був перенесений з рахунку 79 в кінці року. Також в цьому звіті відображаються всі інші зміни за статтею балансу «Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)», що відбувалися на підприємстві протягом звітного року.

Як вже було з'ясовано в попередньому розділі розподіл та використання прибутку залежить виключно від рішення загальних зборів учасників підприємства. Тому лише вони вирішують, як використовувати прибуток підприємства. Розглянемо облікові аспекти використання прибутку:

- виплата дивідендів (Дт 443, Кт 671). Наявність нерозподіленого прибутку не змушує підприємство обов'язково нараховувати дивіденди учасникам. Лише збори учасників приймають рішення, щодо того, яку частину прибутку використати на виплату дивідендів чи взагалі не виплачувати їх.

- створення резервного капіталу(Дт 443, Кт 43). Акціонерні Товариства, що випускають як прості, так і привілейовані акції в обов'язковому порядку мають створювати резервний капітал [30]. Товариства з обмеженою

відповідальністю повині випускати акції, коли прийнято рішення викупити частку у власному статутному капіталі без його зниження на таку частку [31]. Також створення резервного капіталу може бути прописане у статуті підприємства, в інших ситуаціях його формування є необов'язковим. Проте потрібне відповідне рішення зборів учасників підприємства, щоб спрямувати частину прибутку до резервного капіталу. Резервний капітал використовується за своїм призначенням. спрямування на збільшення статутного капіталу (Дт 443 – Кт 40).

– спрямування на погашення збитків (Дт 443 – Кт 442) за рішенням загальних зборів учасників підприємства. Дана операція є технологічною, так як ніяких змін у фінансовій звітності вона не призводить. Переоцінені суми основних і нематеріальних активів та перевищення раніше переоцінених сум над раніше списаними переоцінками також списуються на нерозподілений прибуток/невідшкодовані збитки.: Дт 411 (412) – Кт 441 (442).

Відповідно до П(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах» рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)» використовують для [32]:

- усунення помилок попередніх років, що здійснили вплив на фінансовий результат;
- відображення впливу зміни облікової політики на операції попередніх періодів.

Дані ситуації не стосуються ведення господарської діяльності протягом поточного року, відповідно до цих операцій коригується лише вступне сальдо за рахунком 44.

Сальдо за субрахунком 443 може бути лише дебетовим та закривається наприкінці року на субрахунок 441 або 442 та виводять сальдо на якомусь з цих субрахунків [21].

У Балансі за звітний рік відбуваються зміни в даних рядка 1420 «Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)» на початок звітного періоду. Основні проведення згруповано в таблицю 2.1.

Таблиця 2.1 – Методика облікового відображення прибутку на підприємстві

Зміст операції	Бухгалтерське проведення	Періодичність
Виплата дивідендів	(Дт 443, Кт 671)	Протягом року
Створення резервного капіталу	(Дт 443, Кт 43)	Протягом року
Спрямування на збільшення статутного капіталу	(Дт 443 – Кт 401)	Протягом року
Спрямування на погашення збитків	Дт 443 – Кт 442	Відповідно до окремих рішень, протягом року
Виправлення помилок попередніх років, що здійснюється шляхом коригування сальдо нерозподіленого прибутку на початок року	У дебет або кредит рахунку 44 (залежно від субрахунку, на якому є залишок)	Протягом року. У балансі та формі 4 відображається на початок року (проведення «за балансом»)
Перенесення залишку прибутку/збитку поточного року з рахунку 79 наприкінці року	Кредит 441 (щодо прибутку) Дебет 442 (щодо збитку)	Один раз на рік, наприкінці звітного року
Відображення результату використання прибутку (закриття субрахунку 443) на одному із субрахунків 441 та 442 рахунку 44	З кредиту 443 у дебет 441 або 442	Наприкінці року, в якому використовувався прибуток
Відображення покриття збитків за рахунок прибутку	Д-т 441 К-т 442	Відповідно до окремих рішень, протягом року

Джерело: розроблено автором

Отже, облік використання прибутку на підприємстві відбувається відповідно до Інструкції №291. Формування прибутку відбувається на рахунку 79 "Фінансові результати", а в кінці року цей рахунок закривається на рахунку 441 "Прибуток нерозподілений"/442 "Непокриті збитки" рахунку випадку отримання прибутку/збитку. Використання прибутку залежить не лише від установчих документів підприємства, а ще й від рішення загальних зборів учасників.

2.2. Методичні засади використання прибутку підприємствах

В умовах високої конкуренції виникає необхідність проведення оцінки фінансового стану для забезпечення ефективної фінансово-господарської діяльності підприємства. В загальному сенсі фінансовий стан відображає економічну діяльність підприємства. Оцінка фінансового стану допомагає визначити сильні та слабкі сторони, а також напрямки вдосконалення підприємства. Проводячи оцінку фінансового стану необхідно, щоб вона мала систематичний характер та проводитися із застосування різних прийомів та методів.

Важливими задачами аналізу фінансового стану підприємства є:

- проаналізувати ефективність використання капіталу підприємства та забезпечити підприємство власними оборотними коштами;
- проаналізувати стан та динаміку ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства;
- проаналізувати рентабельність підприємства та зробити кількісну оцінку його конкурентоспроможності;
- проаналізувати стан підприємства на фінансовому ринку;
- знайти резерви задля підвищення рентабельності виробництва [33].

Керівництво підприємства повинно проводити аналіз фінансового стану, щоб виявити поненційні загрози та прийняти результативні управлінські рішення. Існує багато методів для оцінки ефективності управління господарською діяльністю підприємства.

Наукові джерела пропонують безліч методичних підходів щодо оцінки фінансового стану підприємств, які можна розділити на:

- методи, започатковані на аналізі балансу підприємства (горизонтальний, вертикальний, трендовий аналіз, метод фінансових коефіцієнтів тощо);
- евристичні методи, що започатковані на неформальних, інтуїтивних підходах та підсумовуючі досвід вирішення подібних задач та методи експертних оцінок;

- економіко–математичні методи [24].

В таблиці 2.2 наведено основні характеристики методів, що були вказані авторкою у своїй статті.

Таблиця 2.2 – Методи, щодо оцінки фінансового стану

№	Назва методу	Характеристика
1	Горизонтальний аналіз	полягає у порівнянні абсолютних і відносних змін величин різних статей балансу та показників фінансової звітності підприємства за звітний період [34].
2	Вертикальний аналіз	передбачає визначення структури фінансових показників з оцінкою впливу різних факторів на кінцевий результат [35].
3	Трендовий аналіз	полягає в порівнянні кожної позиції звітності з минулими періодами і виявлення тренду, тобто основної тенденції динаміки показника, яка є вільною від випадкових впливів індивідуальних особливостей окремих періодів [35].
4	Порівняльний аналіз	полягає в порівнянні показників звітності підприємства з відповідними показниками конкурентів, з нормативними чи середньогалузевими даними [36].
5	Факторний аналіз	дає змогу виявити вплив окремих факторів на результативний показник за допомогою детермінованих чи стохастичних прийомів дослідження [37].
6	Метод фінансових коефіцієнтів	передбачає розрахунок певних показників, що характеризують фінансову стійкість, платоспроможність і ліквідність, рентабельність (прибутковість) діяльності, майновий стан та ділову активність. Склад і алгоритм розрахунку коефіцієнтів досить різноманітний і залежить від обраної методики, що затверджена нормативними документами або упорядкована певними науковцями [38].
7	Евристичні методи	це спеціальні методи, які не спираються на точні математичні моделі, а передбачають організацію процесу продуктивного творчого мислення, за допомогою якого з'являються новітні нестандартні управлінські рішення [38].
8	Економіко–математичні методи	Допомагають обґрунтувати оптимальну кількість та якісь даних в системі показників та побудувати точну економіко–математичну модель фінансового стану підприємства [36].

Джерело : Сформовано автором

Суттєвим недоліком використання переважної більшості методик є відсутність нормативних значень фінансових показників, які враховували б галузеві особливості діяльності підприємств, статичність фінансового аналізу, неможливість перенесення деяких закордонних методик до вітчизняних умов господарювання, неінформативність фінансової звітності [39].

Коефіцієнтний метод допомагає визначити вплив внутрішнього та зовнішнього середовища на фінансово–господарську діяльність підприємства та базується на розрахунку системи коефіцієнтів.

В цьому методі ми будемо використовувати обмежений набір найбільш ефективних показників, що дозволять охарактеризувати різнобічні аспекти господарювання підприємстві. Саме за допомогою коефіцієнтного методу буде проведений аналіз ПрАТ "Фармацевтична фірма "Дарниця". Для аналізу фінансового стану підприємства будуть використані наступні показники: показники ліквідності балансу, показники фінансової стійкості, показники ділової активності, показники оборотності фінансових ресурсів, показники рентабельності.

В таблиці 2.3 наведено показники ліквідності балансу, даний аналіз допоможе виявити наскільки швидко підприємство може перетворити активи на гроші.

Таблиця 2.3 – Показники ліквідності балансу

Назва коефіцієнту	Формула для розрахунку	Нормативне значення
Коефіцієнт поточної ліквідності (Кпл)	$\frac{\phi.1, p.1195}{\phi.1, p.1695}$	1–3
Коефіцієнт швидкої ліквідності (Кшл)	$\frac{\phi.1, p.1195 - p.1100 - p.1110}{\phi.1, p.1695}$	0,5–1
Коефіцієнт абсолютної ліквідності (Кал)	$\frac{\phi.1, p.1160 + p.1165}{\phi.1, p.1695}$	0,2–0,35.
Власні оборотні кошти (ВОК)	$\phi.1, p. 1495 - \phi.1, p.1095$	–
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами (Квок)	$\frac{\phi.1, p.1495 - p.1095}{\phi.1, p.1195}$	більше 0,5
Коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат власними оборотними коштами (Кзвок)	$\frac{\phi.1, p.1495 - p.1095}{\phi.1, p.1100 + 1110}$	більше 0,5
Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів (Кман _{вок})	$\frac{\phi.1, p.1165}{\phi.1, p.1495 - \phi.1, p.1095}$	більше 0,1
Коефіцієнт покриття запасів (Кпокр.зап)	$\frac{\phi.1, p.1495 - p.1095 + p.1600 + p.1615}{\phi.1, p.1100 + p.1110}$	більше 1

Джерело: авторська розробка.

Аналіз показників фінансової стійкості допоможе своєчасно виявити причини зниження рівня фінансової стійкості, пов'язані з погіршенням фінансового стану підприємства. Аналіз також дозволяє розробляти та прогнозувати заходи щодо коригування окремих сфер фінансово-господарської діяльності для нормалізації та підвищення фінансової стійкості підприємств. Показники для аналізу фінансової стійкості наведені в табл. 2.4.

Таблиця 2.4 – Показники фінансової стійкості

Назва коефіцієнту	Формула для розрахунку	Нормативне значення
Коефіцієнт автономії	$\frac{\text{ф. 1, р. 1495}}{\text{ф. 1, р. 1900}}$	більше 0,5
Коефіцієнт фінансової залежності	$\frac{\text{ф. 1, р. 1900}}{\text{ф. 1, р. 1495}}$	1,67–2,5
Коефіцієнт фінансового ризику	$\frac{\text{ф. 1, р. 1495}}{(\text{ф. 1, р. 1595} + \text{р. 1695})}$	0,67–1,5
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$\frac{\text{ф. 1, р. 1495} + \text{р. 1595} - \text{р. 1095}}{\text{ф. 1, р. 1495}}$	більше 0
Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень	$\frac{\text{ф. 1, р. 1595}}{\text{ф. 1, р. 1095}}$	–
Коефіцієнт довгострокового залучення коштів	$\frac{\text{ф. 1, р. 1595}}{\text{ф. 1, р. 1495} + \text{р. 1595}}$	0,4
Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел	$\frac{\text{ф. 1, р. 1495}}{\text{ф. 1, р. 1495} + \text{р. 1595}}$	0,6

Джерело: авторська розробка.

Показники ділової активності дозволяють оцінити ефективність використання підприємством власних коштів. Основні показники ділової активності наведені в табл.2.5. Показники оборотності наведені в табл. 2.6, вони показують скільки разів за аналізований період обертаються ті чи інші активи підприємства. Аналіз фінансового стану підприємства допомагає керівництву та зацікавленим особам (акціонерам, інвесторам, банкам і т.д) приймати управлінські рішення. Зовнішні та внутрішні користувачі інформації вивчають інформацію, виходячи зі своїх інтересів. Як для керівництва так і для осіб, що мають прямиий фінансовий інтерес до підприємства аналіз прибутку є необхідним.

Таблиця 2.5 – Показники ділової активності

Назва коефіцієнту	Формула для розрахунку
Коефіцієнт оборотності активів	$\frac{\phi.2 \text{ p.}2000 * 2}{\phi.1 \text{ p.}(1300_{\text{П}} + 1300_{\text{К}})}$
Коефіцієнт оборотності основних фондів	$\frac{\phi.2 \text{ p.}2000 * 2}{\phi.1 \text{ p.}(1005_{\text{П}} + 1010_{\text{П}} + 1005_{\text{К}} + 1010_{\text{К}})}$
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	$\frac{\phi.2 \text{ p.}2000 * 2}{\phi.1 \text{ p.}(1195_{\text{П}} + 1195_{\text{К}})}$
Коефіцієнт оборотності запасів	$\frac{\phi.2 \text{ p.}2000 * 2}{\phi.1 \text{ p.}(1100_{\text{П}} + 1110_{\text{П}} + 1100_{\text{К}} + 1110_{\text{К}})}$
Коефіцієнт оборотності готової продукції	$\frac{\phi.2 \text{ p.}2000 * 2}{\phi.1 \text{ p.}(1103_{\text{П}} + 1103_{\text{К}})}$
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	$\frac{\phi.2 \text{ p.}2000 * 2}{\phi.1 \text{ p.}(1125_{\text{П}} + \dots + 1155_{\text{П}} + 1125_{\text{К}} + \dots + 1155_{\text{К}})}$
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	$\frac{\phi.2 \text{ p.}2000 * 2}{\phi.1 \text{ p.}(1495_{\text{П}} + 1495_{\text{К}})}$
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	$\frac{\phi.2 \text{ p.}2000 * 2}{\phi.1 \text{ p.}(1610_{\text{П}} + \dots + 1650_{\text{П}} + 1610_{\text{К}} + \dots + 1650_{\text{К}})}$

Джерело: авторська розробка.

Для того, щоб виявити тенденції зміни, встановити причин відхилення від плану за кожним видом прибутку проводять аналіз прибутку підприємства, який полягає у зіставленні фактичних даних за податковий період з плановими показниками або з даними за попередні періоди.

Таблиця 2.6 – Показники оборотності фінансових ресурсів

Назва коефіцієнту	Формула для розрахунку	Нормативне значення
Період оборотності активів	$\frac{360}{K_A}$	>0, зменшення
Період оборотності основних фондів	$\frac{360}{K_{OF}}$	>0, зменшення
Період оборотності оборотних активів	$\frac{360}{K_{OA}}$	>0, зменшення
Період оборотності запасів	$\frac{360}{K_3}$	>0, зменшення
Період оборотності готової продукції	$\frac{360}{K_{ГП}}$	>0, зменшення
Період оборотності дебіторської заборгованості	$\frac{360}{K_{ДЗ}}$	>0, зменшення
Період оборотності власного капіталу	$\frac{360}{K_{BK}}$	>0, зменшення
Період оборотності кредиторської заборгованості	$\frac{360}{K_{КЗ}}$	>0, збільшення

Джерело: авторська розробка.

Прибуток показує абсолютний ефект від бізнесу, незалежно від використовуваних ресурсів, доповнений показником рентабельності. Рентабельність підприємства характеризує ступінь його прибутковості. Показники рентабельності демонструють підсумки ведення господарської діяльності детальніше, в порівнянні з абсолютним значенням прибутку. Тобто рентабельність є показником рентабельності, що характеризує ефективність фінансово-господарської діяльності фірми. Термін має багато тлумачень, але всі мають одне значення – вигода [40].

Показники рентабельності характеризують фінансові результати різних видів діяльності (виробничої, фінансової, інвестиційної) та окупність витрат. Ці показники використовують як інструмент ціноутворення та в інвестиційній політиці з метою оцінки діяльності підприємства. Тенденція до зростання показника рентабельності можлива за умови досконалості системи управління виробництвом, зростання результативності використання ресурсів. Якщо суми виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) достатньо для сплати всіх витрат, що формуються в ході здійснення діяльності як господарської так і фінансової та утворюється чистий прибуток, то дане підприємство можна вважати рентабельним. Показники рентабельності реалізованої продукції та інших її видів надають уявлення про те, скільки прибутку отримує підприємство на одну гривню витрат, вкладених для отримання прибутку [41].

Науковці виділяють велику кількість коефіцієнти рентабельності. Для розрахунку цих коефіцієнтів використовують формулу, де завжди в чисельнику буде прибуток, а в знаменнику – витрати, які були спрямовані в діяльність для отримання даного прибутку. Який саме прибуток і які саме витрати будуть використовуватися для обчислення, залежить від того, рентабельність чого потрібно визначити: рентабельність продукції, рентабельність виробництва, рентабельність операційної діяльності, рентабельність інвестиційної діяльності, рентабельність підприємства, рентабельність активів, рентабельність власного капіталу тощо [42].

Рентабельність показує, наскільки добре компанія використовує свій дохід [43]. Показники рентабельності відрізняються залежно від галузі підприємства. Чим вище показник, тим більше прибутку він приносить за кожну гривню доходу. Низький показник означає, що витрати компанії поглинають прибуток підприємства. Показники рентабельності, які були обрані для аналізу наведені в табл.2.7.

Таблиця 2.7 – Показники рентабельності підприємства

Показники рентабельності	Формула для розрахунку
Коефіцієнт рентабельності майна	$\frac{\phi.2 \text{ p.}2350(2355) * 2}{\phi.1 \text{ p.}(1300_{\text{п}} + 1300_{\text{к}})}$
Коефіцієнт рентабельності капіталу	$\frac{\phi.2 \text{ p.}2350(2355) * 2}{\phi.1 \text{ p.}(1900_{\text{п}} + 1900_{\text{к}})}$
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	$\frac{\phi.2 \text{ p.}2350(2355) * 2}{\phi.1 \text{ p.}(1495_{\text{п}} + 1495_{\text{к}})}$
Коефіцієнт рентабельності продаж	$\frac{\phi.2 \text{ p.}2090(2095)}{\phi.2 \text{ p.}2000}$
Коефіцієнт валової рентабельності основної діяльності	$\frac{\phi.2 \text{ p.}2090(2095) * 2}{\phi.2 \text{ p.}2050}$
Коефіцієнт рентабельності операційної діяльності	$\frac{\phi.2 \text{ p.}2190(2195)}{\phi.2 \text{ p.}(2050 + 2180)}$
Коефіцієнт чистої рентабельності реалізованої продукції	$\frac{\phi.2 \text{ p.}2350(2355)}{\phi.2 \text{ p.}2000}$
Коефіцієнт рентабельності необоротних активів	$\frac{\phi.2 \text{ p.}2350(2355) * 2}{\phi.1 \text{ p.}(1095_{\text{п}} + 1095_{\text{к}})}$
Коефіцієнт рентабельності оборотних активів	$\frac{\phi.2 \text{ p.}2350(2355) * 2}{\phi.1 \text{ p.}(1195_{\text{п}} + 1195_{\text{к}})}$

Джерело: авторська розробка.

Границі рентабельності не встановлюються, а основними методами підвищення рентабельності можуть бути [44]:

- зосередження підприємства на виробництві високорентабельній продукції, збільшення обсягу реалізації, удосконалення. А також зняття низькорентабельної продукції з виробництва.

- впровадження сучасних технологій, що сприяють мінімізації витрат на підприємстві.

- розробка ефективної маркетингової політики.

- зменшення інших витрат (штрафи, пені, неустойки).
- покращення якості продукції.

Аналіз прибутку та рентабельності поточного року, доповнений кварталними та щомісячними дослідженнями, оцінює вплив факторів на ці показники.

При аналізі прибутку і рентабельності широко використовуються такі методи, як економіко–математичні, економіко–статистичні та інші. Для виявлення впливу зовнішніх і внутрішніх факторів проводиться факторний аналіз. Це повне та детальне дослідження, яке вимірює вплив факторів на значення показників ефективності. Кожний з факторів має різний вплив на зміні показників. Факторний аналіз прибутку надає рекомендації керівництву, з приводу зміни обсягів виробництва і може змінювати виробництво за ступенем впливу тих чи інших факторів. Отримані результати аналізу прибутку підприємства допоможе розв'язати наступні задачі управління прибутком, як дослідження результативності використання прибутку підприємства, оцінку умов кредитування та визначення рівень ризику, своєчасне погашення заборгованості підприємства перед бюджетами, банками та іншими контрагентами [45].

Вченими доведено, що при проведенні факторного аналізу необхідно використовувати два методи: метод ланцюгових підстановок та метод виявлення ізольованого впливу факторів. Так як ці методи доповнюють один одного, тим що ланцюговий метод має певні недоліки, які перекриває метод ізольованого впливу. Метод ланцюгових підстановок передбачає поетапне усунення (елімінування) впливу всіх факторів, крім одного. При цьому фактори змінюються не одночасно, а у визначеній послідовності: спочатку змінюються об'ємні фактори, потім структурні, і, нарешті, якісні [46]. В методі кількість підстановок має дорівнювати кількості факторів, які впливають на показники результативності. Для аналізу прибутку будемо використовувати п'ятифакторну модель із застосуванням методу ланцюгових підстановок, формула для розрахунку наведена нижче:

$$\begin{aligned}
\Delta Y &= a_1 \times b_1 \times c_1 \times d_1 \times e_1 - a_0 \times b_0 \times c_0 \times d_0 \times e_0; \\
\Delta Y_a &= a_1 \times b_0 \times c_0 \times d_0 \times e_0 - a_0 \times b_0 \times c_0 \times d_0 \times e_0; \\
\Delta Y_b &= a_1 \times b_1 \times c_0 \times d_0 \times e_0 - a_1 \times b_0 \times c_0 \times d_0 \times e_0; \\
\Delta Y_c &= a_1 \times b_1 \times c_1 \times d_0 \times e_0 - a_1 \times b_1 \times c_0 \times d_0 \times e_0; \\
\Delta Y_d &= a_1 \times b_1 \times c_1 \times d_1 \times e_0 - a_1 \times b_1 \times c_1 \times d_0 \times e_0; \\
\Delta Y_e &= a_1 \times b_1 \times c_1 \times d_1 \times e_1 - a_1 \times b_1 \times c_1 \times d_1 \times e_0;
\end{aligned} \tag{2.1}$$

Для методу ланцюгових підстановок застосовується балансове співвідношення:

$$\Delta Y = \Delta Y_a + \Delta Y_b + \Delta Y_c + \Delta Y_d + \Delta Y_e \tag{2.2}$$

Метод виявлення ізольованого впливу факторів передбачає, що при побудові системи індексних факторів один із факторів змінюється, а інші фактори фіксуються на базисному рівні [33].

Формули розрахунку для розрахунку наведена нижче:

$$\begin{aligned}
\Delta Y &= a_1 \times b_1 \times c_1 \times d_1 \times e_1 - a_0 \times b_0 \times c_0 \times d_0 \times e_0; \\
\Delta Y_a &= a_1 \times b_0 \times c_0 \times d_0 \times e_0 - a_0 \times b_0 \times c_0 \times d_0 \times e_0; \\
\Delta Y_b &= a_0 \times b_1 \times c_0 \times d_0 \times e_0 - a_0 \times b_0 \times c_0 \times d_0 \times e_0; \\
\Delta Y_c &= a_0 \times b_0 \times c_1 \times d_0 \times e_0 - a_0 \times b_0 \times c_0 \times d_0 \times e_0; \\
\Delta Y_d &= a_0 \times b_0 \times c_0 \times d_1 \times e_0 - a_0 \times b_0 \times c_0 \times d_0 \times e_0; \\
\Delta Y_e &= a_0 \times b_0 \times c_0 \times d_0 \times e_1 - a_0 \times b_0 \times c_0 \times d_0 \times e_0;
\end{aligned} \tag{2.3}$$

При застосуванні методу ізольованого впливу вводиться додатковий чинник Δ , який показує взаємодію всіх факторних ознак в цій моделі. Вплив залишкового чинника знаходиться:

$$\Delta = \Delta Y - (\Delta Y_a + \Delta Y_b + \Delta Y_c + \Delta Y_d + \Delta Y_e) \tag{2.4}$$

Отже, факторний аналіз із використанням ланцюгової заміни та методів виявлення ізольованих ефектів факторів допоможе керівництву визначити фактори, які найбільше впливають на прибуток та прийняти вірні рішення, що допоможуть підвищити результативності господарської діяльності підприємства.

Далі використовуючи модель Дюпон проведемо аналіз прибутковості та результативності діяльності підприємства. Суть моделі Дюпона полягає в аналізі основних коефіцієнтів ефективності підприємства окремо та в сукупності [47]. Ця модель показує важливі показники діяльності підприємства у формі факторної моделі, для того щоб виявити основні причини, які вплинули на зміну того чи іншого показника. Модель Дюпон показує темпи економічного зростання підприємства, а також виявити ті напрямки управлінських рішень, що вплинуть на підвищення ефективності бізнесу [48]. Аналіз рентабельності підприємства може проводитися за допомогою таких моделей:

1) Двохфакторна модель Дюпон є найпростішою та значно відрізняється від усіх наступних. Дана модель не є достатньо точною, так як для розрахунків береться лише два фактори. Формула розрахунку наведена нижче:

$$ROA = ROS \times K_{oa}, \quad (2.5)$$

де ROA (*Return On Assets*) – коефіцієнт рентабельності активів;

ROS (*Return On Sales*) – коефіцієнт рентабельності продажів;

K_{oa} – коефіцієнт оборотності активів.

Дана модель відображає взаємозв'язок між коефіцієнтом рентабельності активів та двома факторами: рентабельністю продажів та оборотністю активів. Виходячи з вище викладеного, двухфакторна модель дозволяє оцінити внесок системи продажів підприємства та ступеня інтенсивності використання активів в формування рентабельності компанії.

2) Трьохфакторна модель Дюпон полягає у використанні коефіцієнта рентабельності власного капіталу як єдиного показника результативності діяльності підприємства. Формула розрахунку представлена у вигляді трьох чинників та має слідуєчий вигляд:

$$ROE = ROS \times K_{oa} \times LR, \quad (2.5)$$

де ROE (*Return On Equity*) – рентабельність власного капіталу;

ROS (*Return On Sales*) – рентабельність продажів;

K_{oa} – коефіцієнт оборотності активів;

LR (Leverage ratio) – коефіцієнт капіталізації (коефіцієнт фінансового важеля).

Основною перевагою трифакторної моделі є фінансовий левеїджд, який показує, як буде змінюватися рентабельність капіталу залежно від валового прибутку з огляду на різні частки позикового капіталу в зобов'язаннях бізнесу. Також перевагами цієї моделі є те, що вона допомагає виявити фактори оцінити тенденції змін та їх відповідні величини впливу для порівняння та оцінки ризиків та результатів інвестиційних фірм [49].

П'ятифакторна модель Дюпон включає два додаткові компоненти, таким чином розгорнута модель представлена формулою:

$$ROE = TB \times IB \times ROS \times K_{oa} \times LR, \quad (2.6)$$

де TB (Tax Burden) – коефіцієнт податкового тягаря;

IB (Interest Burden) – коефіцієнт процентного тягаря;

ROS (Return On Sales) – рентабельність продажів підприємства;

K_{oa} – коефіцієнт оборотності активів;

LR (Leverage ratio) – коефіцієнт капіталізації (коефіцієнт фінансового важеля).

П'ятифакторна модель описує залежність рентабельності власного капіталу від ефективності операційної та фінансової діяльності компанії. Перевага цієї моделі полягає в тому, що існує широкий спектр факторів, які впливають на рентабельність власного капіталу.

Отже, використання двох-, трьох- та п'ятифакторна моделі Дюпон надають управлінському персоналу необхідну інформацію для обґрунтування прийнятих рішень, спрямованих на удосконалення результатів фінансово-господарської діяльності підприємства. Дані моделі допомагають виявити ключові фактори, на які управлінському персоналу підприємства треба звернути увагу та зробити значний вплив на підвищення загальної ефективності бізнесу.

3. АНАЛІЗ ФІНАНСОВО–ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПрАТ «ФАРМАЦЕВТИЧНА ФІРМА ДАРНИЦЯ»

3.1. Аналіз фінансово–господарської діяльності ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця»

У сучасній системі світових товарних ринків фармацевтичному сегменту належить унікальна роль. Так як здоров'я кожної людини є важливим для будь–якої держави. Тому фармацевтична промисловість є першочерговою в економіці кожної країни. Фармацевтична галузь України спеціалізується на виробництві лікарських засобів, оптовій та роздрібній торгівлі, дистрибуції за допомогою організованої збутової мережі. Дана галузь є високо технологічною та об'єднує складні виробничі процеси, зокрема повністю автоматизований склад, хімічне виробництво, дослідження та розробки.

ПрАТ "Фармацевтична фірма "Дарниця" є вітчизняним виробником лікарських засобів та має стародавні фармацевтичні традиції. Історія підприємства розпочинається в 1930 році, коли було Київський філіал Українського інституту експериментальної ендокринології та випущено перші препарати – гематоген рідкий та в таблетках. З кожним десятиліттям компанія нарощувала свої виробничі потужності та переходила від однієї до іншої форми власності. З 1994 року хіміко–фармацевтичне угруповання "Дарниця" реорганізоване в ПрАТ "Фармацевтична фірма "Дарниця" [50].

З 2012 року підприємство є приватним акціонерним товариством та здійснює свою діяльність відповідно до рішень Загальних зборів акціонерів, Статуту, внутрішніх положень та чинного законодавства України. Виконавчим органом підприємства є Генеральний директор – Обрізан Андрій Алімович, який управляє його поточною діяльністю та організовує реалізацію прийнятих рішень на Загальних зборах учасників..

Основна ціль підприємства це здійснювати підприємницьку діяльність в інтересах акціонерів з метою отримання прибутку, удосконалення добробуту

акціонерів у вигляді підвищення ринкової вартості акцій, а також отримання акціонерами дивідендів.

Основні види діяльності ПрАТ "Фармацевтична фірма "Дарниця":

- виробництво фармацевтичних препаратів і матеріалів;
- оптова та роздрібна торгівля фармацевтичними товарами в магазинах, що на цьому спеціалізуються.

Виробничі потужності підприємства допускають випуск більше 400 мільйонів ампул, 4 мільярдів пігулок, 30 мільйонів флаконів стерильних антибіотиків і більше 30 мільйонів туб м'яких лікарських форм. На підприємстві в рік можна виготовити приблизно 35 мільйонів флаконів крапель. Підприємство здійснює значні капіталовкладення в інноваціях, а саме дослідження науковців та розвиток технологій.

Підприємство виробляє такі лікарські засоби:

- таблетки, таблетки покриті оболонкою, капсули, сашет;
- розчини для ін'єкцій в ампулах;
- краплі;
- мазі, креми, гелі, шампуні;
- стерильних порошків для приготування розчинників для ін'єкцій;
- інфузійних розчинів у флаконах.

Підприємство виділяє наступні напрямки розвитку своєї діяльності:

- безперервне оновлення продукції шляхом включення нових, ефективних, якісних та доступних лікарських засобів;
- інвестиції в інфраструктуру: запровадження нових виробничих ліній, оновлення існуючих для виробництва форм лікарських засобів, реконструкція приміщень, тощо;
- запровадження сучасних технологій, що опирається на підходи та стандарти, визнані у світовій фармацевтиці, таких як, впровадження системи електронного документообігу життєвого циклу лікарських засобів;

– удосконалення методів управління, що допоможуть впровадити сучасні консолідовані управлінські системи та забезпечити контроль оперативної діяльності та ефективності інвестицій;

– розвиток експортного спрямування, розширення ринків збуту.

Кількість персоналу в 2020 році становить 1032 особи. Персонал є важливим ресурсом, що допомагає підприємству успішно розвиватися. Тому, підприємство спрямовує свої капіталовкладення на розвиток людських ресурсів. ПрАТ "Фармацевтична фірма "Дарниця" є лідером на ринку, так як постійно використовує інноваційні технології та обладнання. Капіталовкладення в інновації дозволяють гарантувати оптимальні ціни при високій якості та ефективності.

Проаналізуємо фінансово-господарську діяльність підприємства, щоб виявити потенційні можливості покращення ефективності формування та використання фінансових ресурсів. У таблиці 3.1 проведемо розрахунок основних показників балансу ПрАТ «Фармацевтична фірма Дарниця» за 2018–2020 рр.

Таблиця 3.1 – Основні показники балансу ПрАТ «Фармацевтична фірма Дарниця» за 2018–2020 рр.

Показник	2018	2019	2020	Відхилення показника 2019 р. порівняно з 2018р.		Відхилення показника 2020 р. порівняно з 2019р.	
				абсолютне	відносне	абсолютне	відносне
1. Капітал станом на кінець року, тис. грн.:	4081831	3451166	4306855	-630665	0,85	855689	1,25
в т.ч. 1.1. власний капітал:	2937400	1759996	2573720	-1177404	0,6	813724	1,46
1.1.1. зареєстрований + додатковий капітал	1191744	1191744	237744	0	1,0	-95400	0,2
1.1.2. Капітал у дооцінках	79875	0	0	-79875	0	0	-
1.1.3. Резервний капітал	84883	84883	84883	0	1,0	0	1,0
1.1.4. нерозподілений прибуток - вилучений капітал	1580898	483369	2251093	-1097529	0,31	1767724	4,66
1.2. позиковий капітал:	1144431	1691170	1733135	546739	1,48	41965	1,02

Продовження таблиці 3.1

1.2.1. короткостроковий позиковий капітал	264727	286681	359002	21954	1,08	72321	1,25
1.2.2. довгостроковий позиковий капітал	879704	1404489	1374133	524785	1,60	-30356	0,98
2. Майно станом на кінець року, тис. грн.	4081831	3451166	4306855	-630665	0,85	85568	1,25
2.1. необоротні активи	2025441	1063735	1346902	-961706	0,53	283167	1,27
2.2. оборотні активи:	2056390	2387431	2959953	331041	1,16	572522	1,24
2.2.1. запаси	532345	581168	575593	48823	1,09	-5575	0,99
2.2.2. дебіторська заборгованість	1199785	1547495	1813018	347710	1,29	265523	1,17
2.2.3. грошові кошти та поточні фінансові інвестиції	323946	257797	568426	-66149	0,80	310629	2,20
2.2.4. Інші оборотні активи	314	971	2916	657	3,09	1945	3,0

Джерело: розроблено автором на основі додатку [А–Б]

Дані, що були отримані в табл. 3.1 показали: власний капітал підприємства в 2020 році зменшився порівняно з 2018 роком, проте найменше значення показника спостерігалось в 2019 році і становило 1759996 тис. грн. Така ситуація виникла внаслідок того, що в 2019 році було викуплено власні акції в сумі 1705864 тис. грн.

Наглядно динаміку змін капіталу ПрАТ «Фармацевтична фірма Дарниця» за 2018–2020 рр. можна представити на рис. 3.1.

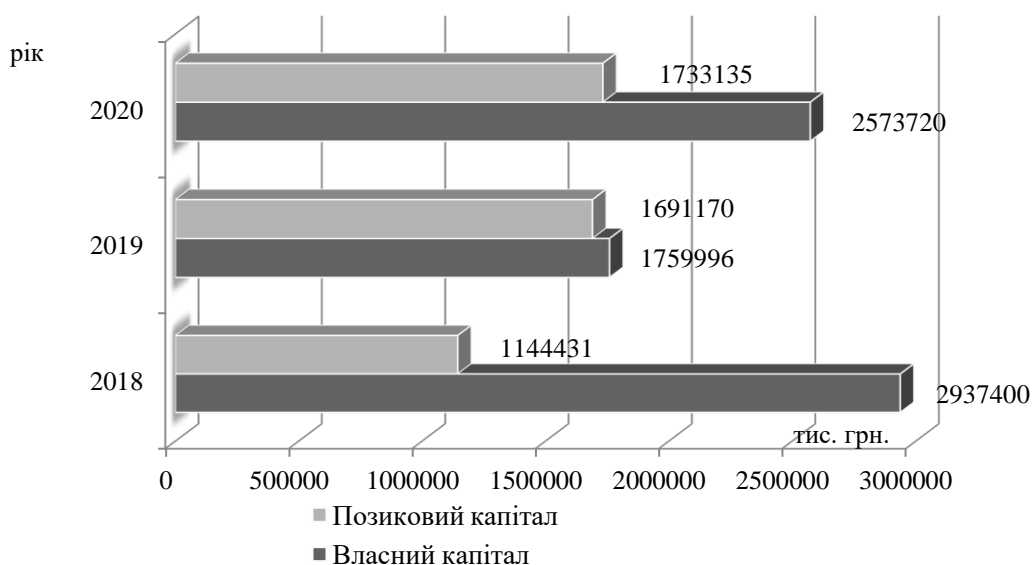

Рис.3.1 – Динаміка змін капіталу ПрАТ «Фармацевтична фірма Дарниця» за 2018–2020 рр.

Як бачимо, з рис. 3.1. власний капітал перевищував позиковий капітал в досліджуваному періоді, що говорить про високу фінансову стійкість підприємства. Проте в 2019 році на 1 гривню вкладену у власний капітал підприємства припадає 96 копійок позикових коштів, так як відбулося вилучення капіталу. Тобто спостерігається збільшення залежності підприємства від позикових коштів, і відповідно зниження його фінансової стійкості.

Динаміку змін активів підприємства ПрАТ «Фармацевтична фірма Дарниця» за 2018–2020 рр. можна прослідкувати на рис. 3.2.

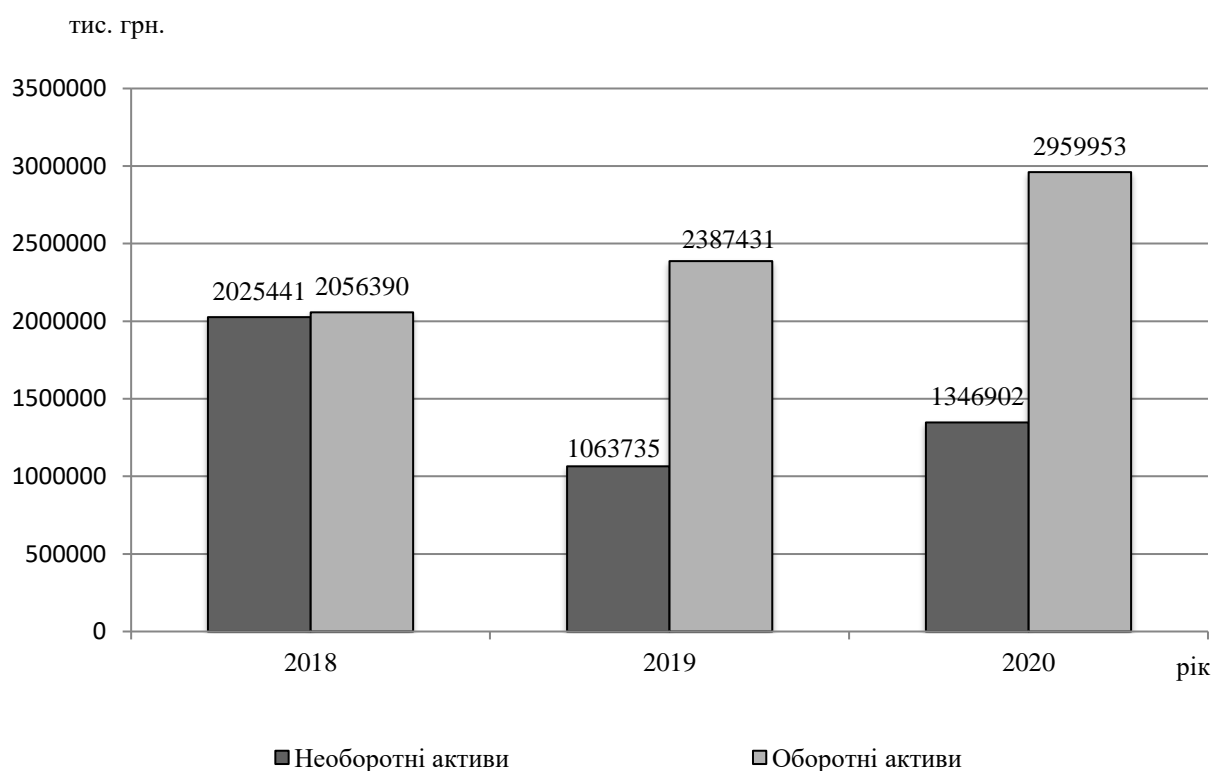

Рис.3.2 – Динаміка змін активів ПрАТ «Фармацевтична фірма Дарниця» за 2018–2020 рр.

В 2018 році частка необоротних активів у структурі активів підприємства становила 49,62 %, що говорить про "важку" структуру активів та високу чутливість прибутку до зміни доходу від реалізації продукції. В 2019–2020 рр. відбулося покращення структури активів і оборотні активи становили майже 70%, а необоротні – 30%.

Далі розрахуємо та проаналізуємо основні фінансово–економічні показники, розрахунки наведені в табл. 3.2.

**Таблиця 3.2 – Основні фінансово–економічні показники діяльності
ПрАТ «Фармацевтична фірма Дарниця» за 2018–2020 рр.**

Показник	2018	2019	2020	Відхилення показника 2019 р. порівняно з 2018р.		Відхилення показника 2020 р. порівняно з 2019р.	
				абсолютне	відносне	абсолютне	відносне
Економічні показники:							
чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	3002135	3312103	3612985	309968	1,1	30088	1,09
собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	1412326	1376318	1375286	–36008	0,97	–1032	0,99
фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування, тис. грн.	574211	719888	966764	145677	1,25	246876	1,34
чистий прибуток (збиток), тис. грн.	469638	609629	814994	139991	1,3	205365	1,34
Трудові ресурси:							
Середньоспискова чисельність працюючих, осіб	1010	1102	1067	92	1,09	–35	0,97
Річний фонд оплати праці, тис. грн.	318109	400707	458695	82598	1,26	57988	1,14
Середньомісячна заробітна плата, тис. грн.	26509,08	33392,25	38224,58	6883,17	1,26	4832,33	1,14
Продуктивність праці, тис. грн./ особу	2972,41	3005,54	3386,12	33,13	1,01	380,58	1,13
Фінансові коефіцієнти:							
автономії	0,72	0,51	0,6	–0,21	0,71	0,09	1,18
маневрування	0,61	1,19	1,01	0,58	1,95	–0,18	0,85
фінансового ризику	0,39	0,96	0,67	0,57	2,46	–0,29	0,70
абсолютної ліквідності	1,22	0,89	1,58	–0,33	0,73	0,69	1,78
покриття	7,77	8,33	8,24	0,56	1,07	–0,09	0,99

Джерело: розроблено автором на основі додатку [А–Б]

Наглядно динаміку змін основних показників фінансових результатів ПрАТ «Фармацевтична фірма Дарниця» за 2018–2020 рр. можна представити на рис. 3.3.

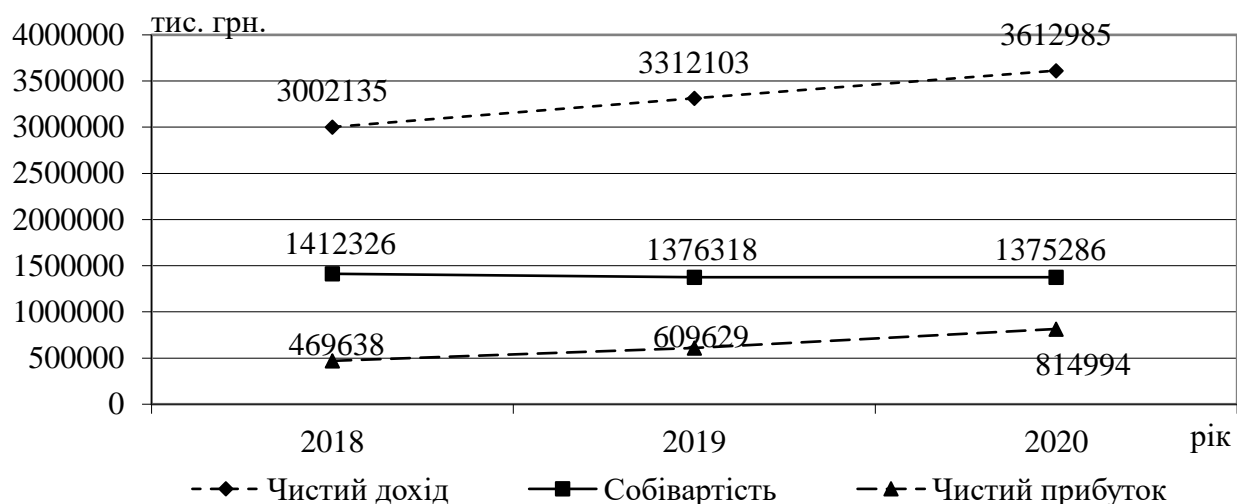

Рис.3.3 – Динаміка змін основних показників фінансових результатів ПрАТ «Фармацевтична фірма Дарниця» за 2018–2020 рр.

Як видно з рис. 3.3 підприємство протягом всього аналізованого періоду отримувало чистий прибуток. В 2020 році порівняно з 2019 роком чистий прибуток підприємства зріс на 34% або на 205365 тис. грн., виходячи з цього підприємство зможе покрити подальші витрати, такі як поточні і довгострокові зобов'язання. Виручка від реалізації продукції зростає, а собівартість продукції тенденцію до спаду. Чистий дохід в 2020 році порівняно з 2019 роком зріс на 9% або на 30088 тис. грн., щодо собівартості, то вона зменшилася на 1 % або на 1032 тис.грн. в цьому ж періоді. Рентабельність обороту показує, яку частку становить чистий прибуток у виручці від реалізації. За аналізований період рентабельність обороту зростала і в 2020 році становила 0,22, тобто на кожен гривню чистого доходу від реалізації продукції припадає 22 копійок чистого прибутку.

В світовій практиці започатковане ідеальне співвідношення, яке називається «золоте правило економіки підприємства». За стабільної та збалансованої діяльності підприємства темпи зростання чистого прибутку та виручки від реалізації продукції повинні бути вищі 100%, а темпи зростання активів – нижчі 100, а саме: $T_{п} > T_{чд} > 100\% > T_{а}$, або $T_{п} > T_{чд} > T_{а} > 100\%$. Дане правило показує високий (достатній) рівень ділової активності

підприємства, зростання його потенціалу, високу ефективність використання фінансово–виробничих ресурсів [55].

Проведемо дослідження та зясуємо чи відповідає діяльність підприємства «золотому правилу економіки» в 2020 році. На основі даних з із таблиць 3.1 та 3.2, продемонструємо співвідношення темпів зростання показників чистого доходу, прибутку від реалізації продукції та середньої величини активів:

- 1) $T_p > T_{чд}$ (34 % > 9 %);
- 2) $T_{чд} > T_a$ (9 % < 25 %);
- 3) $T_a > 100\%$ (9 % > 100%).

Як бачимо, темп зростання чистого прибутку є більшим за темп зростання чистого доходу від реалізації продукції, що відповідає даному рівнянню. Темп зростання активів становить 25 % та не відповідає даній нерівності. Така ситуація є свідченням того, що використання ресурсів на підприємстві стає менш ефективним.

Кількість персоналу в ПрАТ "Фармацевтична фірма Дарниця" на кінець аналізованого періоду складає 1067 осіб. В 2020 році відбулося скорочення персоналу, що становить 37 осіб, проте річний фонд оплати праці має тенденцію до зростання і в 2020 році становив 458695 тис. грн.

Нормативне значення коефіцієнта покриття є в межах від 1–3, однак чим вище показник, тим більше гривень оборотних коштів міститься в кожній гривні поточних зобов'язань. Як бачимо з рис. 3.4, значення коефіцієнта покриття ПрАТ "Фармацевтична фірма Дарниця" в 2020 році зменшилося у порівнянні з попереднім роком з 8,33 до 8,24.

Отже, в 2020 році 8,24 гривень оборотних коштів припадає на кожну гривню поточних зобов'язань. Такі значення показників можуть говорити про неефективну структуру активів. Як бачимо з балансу, що підприємство має на рахунку в банку гроші, і в своє чергу в нього є поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці. Якщо закрити дану заборгованість та інші заборгованості, то можна зменшити коефіцієнт

покриття, хоча би наближено до нормативного значення. Проведені розрахунки фінансових коефіцієнтів можна графічно показати на рис. 3.4.

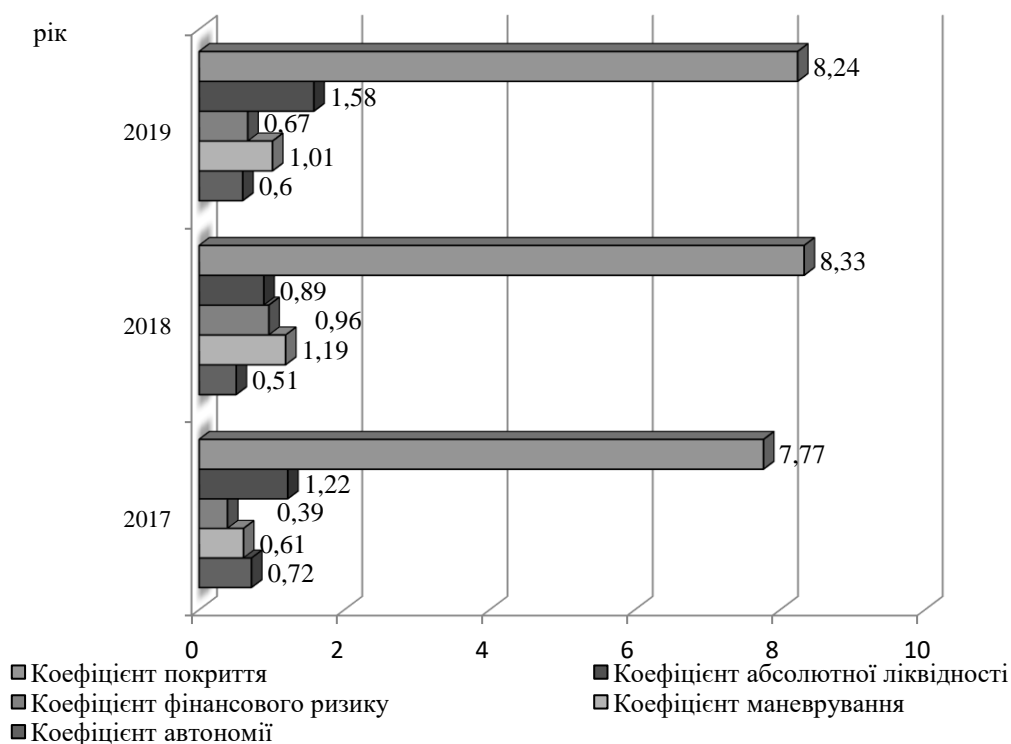

Рис.3.4 – Динаміка змін фінансових коефіцієнтів ПрАТ «Фармацевтична фірма Дарниця» за 2018–2020 рр.

Значення коефіцієнта фінансового ризику на підприємстві змінюється в межах від 0,39 до 0,96, проте нормативна значення коефіцієнта є не більше 1. Коефіцієнт фінансового ризику показує співвідношення позикових коштів та вкладених в активи коштів. Даний показник свідчить про ризик вкладання капіталу в підприємство, чим більше показник, тим вище ризик. Тому зниження даного показника на підприємстві з 0,96 до 0,67 у 2020 році можна вважати позитивним моментом.

Коефіцієнт автономії у 2020 році має тенденцію до зростання порівняно з попереднім роком і знаходиться в межах нормативного значення. Компанія не покладається на позикові кошти і зможе профінансувати 60% своїх активів власними коштами в 2020 році, що на 12% менше, ніж у 2018 році. Таким чином бачимо, що підприємство платоспроможне і прибуткове, тому можемо внести пропозицію, щодо реінвестування прибутку в поточному році.

Значення коефіцієнта маневрування на підприємстві в 2020 році збільшився порівняно з 2018 роком, і становив 1,01. Даний коефіцієнт за весь аналізований період був в межах нормативного значення. Отже, підприємству достатньо власних фінансових ресурсів для фінансування оборотних активів та частини необоротних.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності за весь період, що аналізувався зріс від 0,89 до 1,58 в 2020 році і був вище нормативного значення. Можливо підприємство дотримується стратегії управління, яка є неефективною і кошти відволікаються на формування не продуктивних активів.

Отже, фінансова–господарська діяльність на кінець аналізованого періоду покращилася, збільшилися обсяги реалізованої продукції та це в свою чергу вплинуло на збільшення чистого прибутку підприємства. Річний фонд оплати праці зріс, що говорить про позитивну динаміку зростання підприємства.

Для поняття дійсної ситуації на підприємстві в наступних таблицях проведемо діагностику показників, що покажуть наскільки ефективно підприємствоуправляє своє господарською діяльністю.

В ринкових умовах відповідальність за результати діяльності, а саме уникнення банкрутства, повністю несуть підприємства. Тому необхідність аналізувати фінансове становище суб'єктів господарювання різних форм власності та оцінювати роль і значення їх ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підвищується. Аналіз фінансового стану показує, чи спроможне підприємство вчасно розрахуватися зі своїми зобов'язаннями.

Отже, важливо аналізувати фінансовий стан, який завчасно допоможе виявити недоліки діяльності підприємства та виправити їх.

Проаналізуємо ліквідність балансу на підприємстві, щоб підмітити основні аспекти та слабкі позиції в діяльності ПрАТ «Фармацевтична фірма Дарниця» та визначити за якими напрямками потрібно проводити роботу, аби домогтись покращення фінансового стану підприємства.

Абсолютно ліквідним вважається баланс, якщо $A1 \geq П1$, $A2 \geq П2$, $A3 \geq П3$, $A4 \leq П4$ (табл. 3.3).

Таблиця 3.3 – Показники ліквідності балансу ПрАТ «Фармацевтична фірма Дарниця» за 2018–2020 рр., тис. грн.

Стаття активу	2018	2019	2020
Найбільш ліквідні активи, А1	323946	257797	568426
Поточні зобов'язання за розрахунками (П ₁)	125724	197303	291860
Надлишок платіжних коштів	198222	60494	276566
Активи, що швидко реалізуються, А2	1199785	1547495	1676524
Короткострокові кредити банків і позики (П ₂)	145341	131944	147669
Надлишок платіжних коштів	1054444	1054444	1528855
Активи, що повільно реалізуються, А3	532659	582139	578509
Довгострокові зобов'язання (П ₃)	879704	1404489	1374133
Нестача платіжних коштів	-347045	-822350	-795624
Активи, що важко реалізуються А4	2025441	1063735	1346902
Постійні пасиви (П ₄)	2937400	1759996	2573720
Нестача платіжних коштів	-911959	-696261	-1226818

Джерело: розроблено автором на основі додатку [А–Б]

Таким чином, $A3 \leq П3$, тобто підприємство не в змозі погасити зобов'язання за допомогою активів, що реалізуються повільно. $A4 \leq П4$ свідчить про те, що на підприємстві наявний власний оборотний капітал. Не виконується одне із перших трьох співвідношень, а саме $A3 \geq П3$, що свідчить про відсутність ліквідності балансу.

Розглянемо коефіцієнти ліквідності підприємства у наступній таблиці (табл. 3.4).

Таблиця 3.4 – Аналіз ліквідності ПрАТ «Фармацевтична фірма Дарниця» за 2018–2020 рр.

Показник	2018	2019	2020	Відхилення +/- 2019 від 2018	Відхилення +/-2020 від 2019
Коефіцієнт поточної ліквідності (КПЛ)	7,77	8,33	8,24	0,56	-0,09
Коефіцієнт швидкої ліквідності (КШЛ)	5,76	6,30	6,64	0,54	0,34
Коефіцієнт абсолютної ліквідності (Кал)	1,22	0,90	1,58	-0,32	0,68
Власні оборотні кошти (ВОК)	911959	696261	1226818	-215698	530557
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами (Квок)	0,44	0,29	0,41	-0,15	0,12
Коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат власними оборотними коштами (Кзвок)	1,71	1,20	2,13	-0,51	0,93
Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів (Кман _{вок})	0,23	0,37	0,46	0,14	0,09
Коефіцієнт покриття запасів (Кпокр.зап)	1,88	1,34	2,30	-0,54	0,96

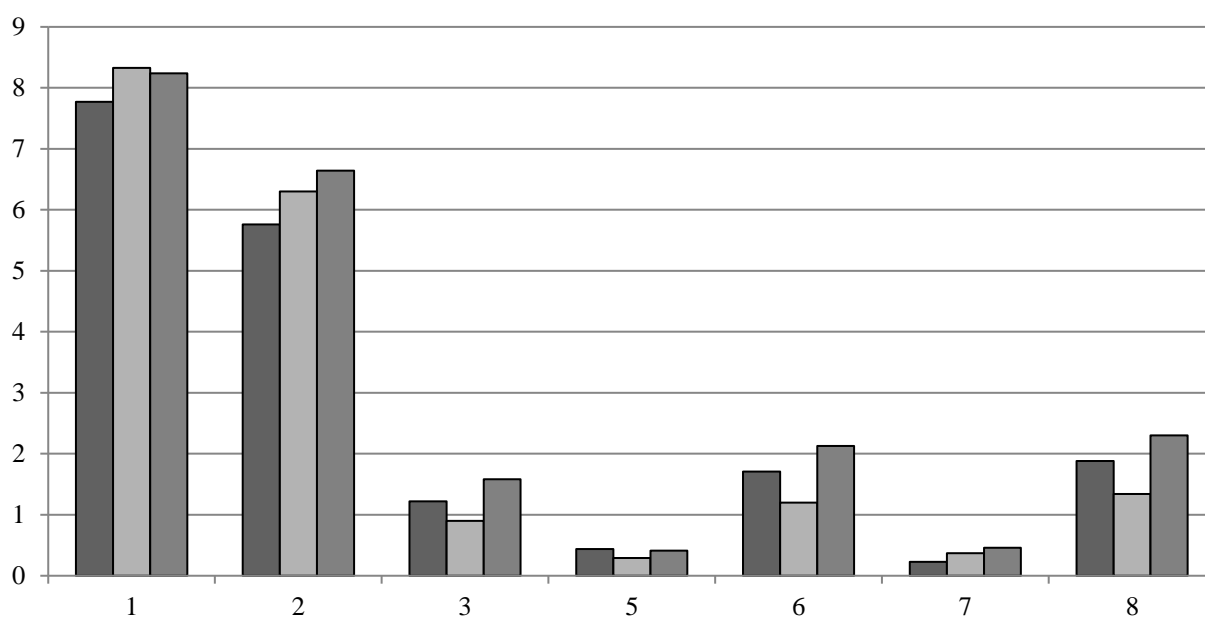
Джерело: розроблено автором на основі додатку [А-Б]

Наведені розрахунки показали, що коефіцієнт поточної ліквідності зріс в 2019 році, проте на кінець 2020 року зазнав незначного падіння, що свідчить про залучення зайвих оборотних активів. Збільшення коефіцієнта швидкої ліквідності в межах нормативного значення в 2020 році свідчить про те, що в підприємства досить ліквідних оборотних коштів для своєчасного розрахунку за зобов'язаннями. Коефіцієнт абсолютної ліквідності підприємства в 2019 році мав тенденцію до зменшення, що говорить про те що підприємство проводить ефективну стратегію управління фінансовими ресурсами, щоб наблизити показник до нормативного значення. Проте у зв'язку з карантинними обмеженнями цей показник значно зріс на кінець періоду, що аналізувався.

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами показує, що компанія і фінансово стійка і здатна здійснювати активну діяльність хоча і використовує позикові кошти. Відношення запасів до вартості оборотних коштів досить високе, і чим більше значення цього показника, тим вище

фінансова стійкість підприємства. Таке значення коефіцієнта маневреності власних оборотних коштів свідчить, що компанія змогла виконати свої найнагальніші зобов'язання. Коефіцієнт покриття запасів вище одиниці та він має тенденцію до збільшення що вказує на покращення фінансової стабільності.

Наглядно динаміку основних показників ліквідності ПрАТ «Фармацевтична фірма Дарниця» за 2018–2020 рр. можна розглянути на рис. 3.5.

1 – Коефіцієнт поточної ліквідності; 2 – Коефіцієнт швидкої ліквідності; 3 – Коефіцієнт абсолютної ліквідності; 5 – Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами; 6 – Коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат власними оборотними коштами; 7 – Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів; 8 – Коефіцієнт покриття запасів.

Рис. 3.5 – Динаміка показників ліквідності ПрАТ «Фармацевтична фірма Дарниця» за 2018–2020 рр.

Як бачимо з рисунка всі показники зазнали змін, одні в бік зменшення, інші в бік збільшення. В таблиці 3.5 розрахуємо абсолютні показники фінансової стійкості підприємства та подивимося на їх динаміку.

Таблиця 3.5 – Динаміка абсолютних показників фінансової стійкості ПрАТ «Фармацевтична фірма Дарниця» у 2018–2020 рр.

Показник	2018	2019	2020	Відхилення (+,-) показника 2019 порівняно з 2018		Відхилення (+,-) показника 2020 порівняно з 2019	
				абсолютне, тис.грн.	відносне, проценти	абсолютне, тис.грн.	відносне, проценти
Постійні пасиви (ПП)	2937400	1759996	2573720	-1177404	0,60	813724	1,46
Активи, що важно реалізуються (АВР)	2025441	1063735	1346902	-961706	0,53	283167	1,27
Власні обігові кошти (ВОК)	911959	696261	3920622	-215698	0,76	3224361	5,63
Довгострокові зобов'язання (ДЗ)	879704	1404489	1374133	524785	1,60	-30356	0,98
Наявність постійних та довгострокових пасивів для фінансування запасів	1791663	2100750	5294755	309087	1,17	3194005	2,52
Короткострокові кредити банків (КК)	0	0	0	0	-	0	-
Загальна сума основних джерел фінансування запасів	1791663	2100750	5294755	309087	1,17	3194005	2,52
Запаси (З)	532345	581168	575593	48823	1,09	-5575	0,99
Надлишок (нестача) власних обігових коштів	379614	115093	3345029	-264521	0,30	3229936	29,06
Надлишок (нестача) власних обігових коштів та довгострокових зобов'язань	1259318	1519582	1949726	260264	1,21	430144	1,28
Надлишок (нестача) основних джерел фінансування запасів	1259318	1519582	1949726	260264	1,21	430144	1,28

Джерело: розроблено автором на основі додатку [А-Б]

Як бачимо, майже всі абсолютні показники фінансової стійкості мають тенденцію до зростання. У підприємства наявні довгострокові зобов'язання, і в 2020 році вони зменшуються, та немає короткострокових кредитів банків. На підприємстві відбулося значне зростання надлишку власних обігових коштів,

така ситуація могла виникнути у зв'язку з високим прибутком. В таблиці 3.6 наведено основні типи фінсової стійкості.

Таблиця 3.6 – Типи фінансової стійкості підприємства

Абсолютна фінансова стійкість	Нормальна фінансова стійкість	Нестійкий фінансовий стан	Кризовий фінансовий стан
$ВOK - З \geq 0$	$ВOK - З < 0$	$ВOK - З < 0$	$ВOK - З < 0$
$ВOK + ДЗ - З \geq 0$	$ВOK + ДЗ - З \geq 0$	$ВOK + ДЗ - З < 0$	$ВOK + ДЗ - З < 0$
$ВOK + ДЗ +$ $+ КК - З \geq 0$	$ВOK + ДЗ +$ $+ КК - З \geq 0$	$ВOK + ДЗ +$ $+ КК - З \geq 0$	$ВOK + ДЗ +$ $+ КК - З < 0$
{1, 1, 1}	{0, 1, 1}	{0, 0, 1}	{0, 0, 0}

Як бачимо з таблиці 3.6 ПрАТ "Фармацевтична фірма Дарниця" за 2018–2020рр. мала абсолютну фінансову стійкість. Тому підприємство має найвищу довіру та вірогідність повернення коштів кредиторам є високою.

Розрахуємо показники фінансової стійкості підприємства за аналізований період.

Таблиця 3.7 – Показники фінансової стійкості підприємства ПрАТ «Фармацевтична фірма Дарниця» за 2018–2020 рр.

Назва показника	2018	2019	2020	Відхилення (+, -) показника 2019 порівняно з 2018		Відхилення (+, -) показника 2020 порівняно з 2019	
				абсолютне	відносне	абсолютне	відносне
Коефіцієнт автономії	0,72	0,51	0,60	-0,21	0,71	0,09	1,18
Коефіцієнт фінансової залежності	1,26	1,96	1,67	0,70	1,56	-0,29	0,85
Коефіцієнт фінансового ризику	2,57	1,04	1,49	-1,53	0,40	0,45	1,43
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,61	1,19	1,01	0,58	1,9	-0,18	0,85
Коефіцієнт структури покриття довго-строкових вкладень	0,43	1,32	1,02	0,89	3,07	-0,30	0,77

Продовження таблиці 3.7

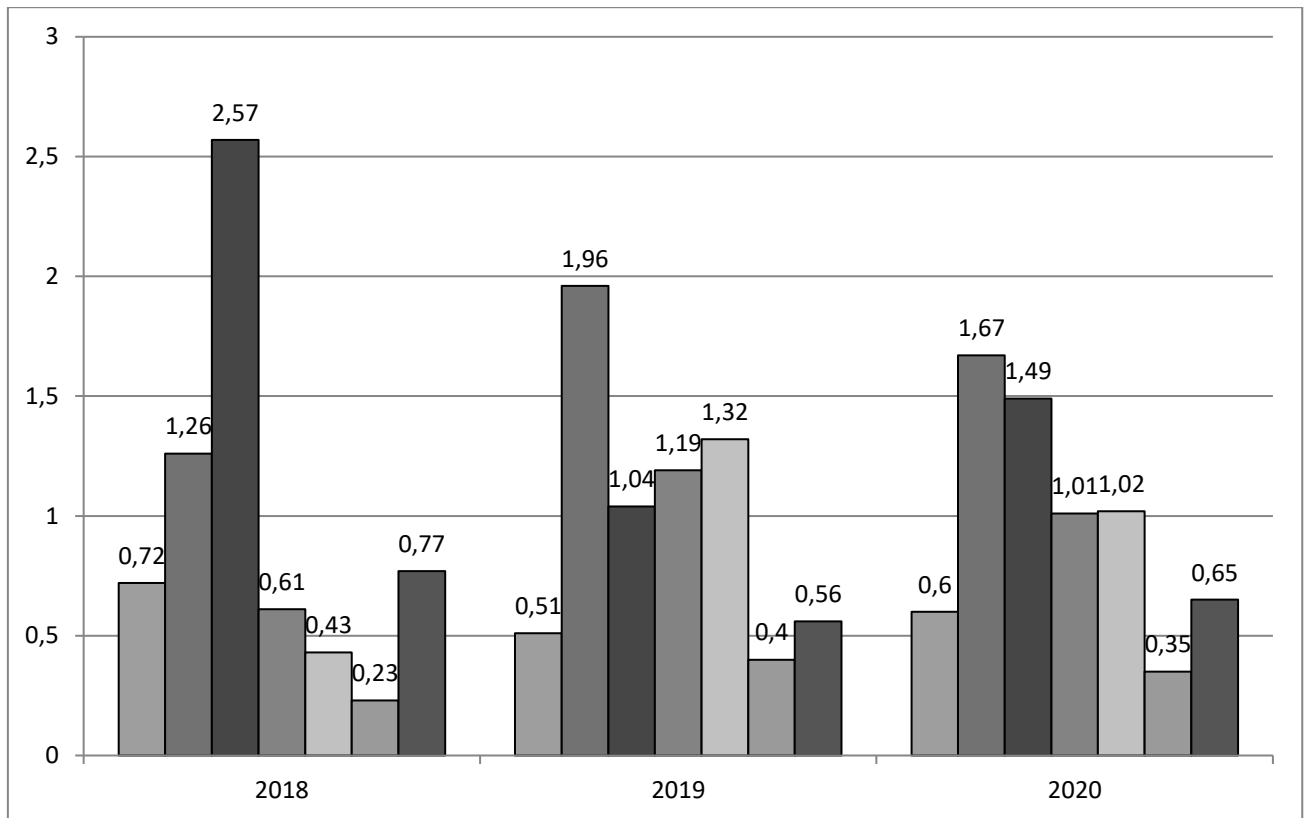
Коефіцієнт довгострокового залучення коштів	0,23	0,44	0,35	0,17	1,74	-0,0	0,88
Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел	0,77	0,56	0,65	-0,21	0,73	0,09	1,16

Джерело: розроблено автором на основі додатку [А-Б]

Коефіцієнт автономії вказує на те, що фірма фінансово незалежна від зовнішніх джерел фінансування. В 2020 році компанія змогла залучити 60% своїх активів за рахунок власного капіталу. Фінансові залежності знаходяться в межах нормативних значень, тому підприємства можуть прогнозувати свою довгострокову діяльність. Таке значення коефіцієнта маневреності власного капіталу свідчить про те, що підприємство має достатні власні фінансові ресурси для фінансування як неліквідних, так і оборотних активів. Коефіцієнт покриття довгострокових інвестицій показує, що деякі основні засоби та інші оборотні активи фінансуються зовнішніми інвесторами. Як бачимо, значення коефіцієнта в 2020 році є значно меншим, ніж в 2019 році, що вказує на позитивну динаміку та зменшення залежності компанії від зовнішніх інвесторів. Частка довгострокових залучення коштів мала тенденцію до зниження, тому підприємство стало менше залежати від позикових коштів.

В межах нормативного значення знаходиться коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел та демонструє частку власного капіталу в загальному обсязі джерел формування, які можна спрямувати на реалізацію довгострокових програм.

На рис. 3.6 наведено динаміку змін коефіцієнтів фінансової стійкості підприємства ПрАТ «Фармацевтична фірма Дарниця» за 2018–2020 рр.

1 – Коефіцієнт автономії; 2 – Коефіцієнт фінансової залежності; 3 – Коефіцієнт фінансового ризику; 4 – Коефіцієнт маневреності власного капіталу; 5 – Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень; 6 – Коефіцієнт довгострокового залучення коштів; 7 – Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел

Рис. 3.6 – Динаміка змін коефіцієнтів фінансової стійкості підприємства ПрАТ «Фармацевтична фірма Дарниця» за 2018–2020 рр.

Коефіцієнти фінансової стійкості підприємства знаходять в межах нормативних значень. За 2018–2020 рр. всі коефіцієнти зазнали змін.

Проаналізувавши фінансову стійкість ПрАТ "Фармацевтична фірма Дарниця" за період з 2018 по 2020 роки, з'ясовано, що підприємство має абсолютну фінансову стійкість, тому довіра з боку кредиторів до підприємства є максимальною. Аналіз коефіцієнтів фінансової стійкості показав, що підприємство здатно профінансувати 60% активів за рахунок власного капіталу.

В наступній табл. 3.8 проведемо аналіз ділової активності ПрАТ «Фармацевтична фірма Дарниця» за 2018–2020 рр. Коефіцієнт оборотності активів зростає в періоді, що аналізується, це говорить про те, що компанія

ефективно використовує активи. Зростання коефіцієнта оборотності запасів свідчить про ефективність управління запасами на підприємстві.

Таблиця 3.8 – Аналіз ділової активності ПрАТ «Фармацевтична фірма Дарниця» за 2018–2020 рр.

Показники	2018	2019	2020	Відхилення +/- 2019 від 2018	Відхилення +/- 2020 від 2019
Коефіцієнт оборотності активів	0,84	0,88	0,93	0,04	0,05
Коефіцієнт оборотності основних фондів	5,12	5,35	5,48	0,23	0,13
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	2,02	2,14	1,35	0,12	-0,79
Коефіцієнт оборотності запасів	5,61	5,95	6,25	0,34	0,3
Коефіцієнт оборотності готової продукції	14,68	16,07	16,74	1,39	0,67
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	2,99	2,37	3,14	-0,62	0,77
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	1,12	1,41	1,67	0,29	0,26
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	11,84	21,07	14,73	9,23	-6,34

Джерело: [Сформовано на основі додатків А–В]

Тенденція до збільшення коефіцієнта оборотності готової продукції, говорить про зростання попиту на продукцію компанії. Зростання коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості за аналізований період свідчить, що клієнти сплачують за товар вчасно. Підвищення коефіцієнта оборотності власного капіталу свідчить про постійну оптимізацію роботи компанії.

В наступній табл. 3.9 розрахуємо періоди оборотності фінансових ресурсів ПрАТ «Фармацевтична фірма Дарниця» за 2018–2020рр.

Таблиця 3.9 – Періоди оборотності фінансових ресурсів ПрАТ «Фармацевтична фірма Дарниця» за 2018–2020рр.

Показник	2018, дні	2019, дні	2020, дні
Період оборотності активів	429	409	387

Період оборотності основних фондів	70	67	66
Період оборотності оборотних активів	178	168	267

Продовження таблиці 3.8.

Період оборотності запасів	64	61	58
Період оборотності готової продукції	25	22	22
Період оборотності дебіторської заборгованості	120	152	115
Період оборотності власного капіталу	321	255	216
Період оборотності кредиторської заборгованості	30	17	24

Джерело: [Сформовано на основі додатків А–Б]

З наведеної табл. 3.9 видно, що більшість показників мають тенденцію до зменшення, що свідчить про ефективний фінансовий менеджмент в компанії.

Отже, фінансовий стан ПрАТ "Фармацевтична фірма Дарниця" за 2018–2020 рр. є стабільним. Підприємство за аналізований період було абсолютно ліквідними та фінансово стійким. Проте компанія є досить залежна від позикових коштів, а саме інших довгострокових зобов'язань. На підприємстві проводиться ефективна управлінська політика, яка спрямовує коефіцієнти в бік нормативного значення.

3.2. Застосування методів аналізу використання прибутку в ПрАТ «Фармацевтична фірма Дарниця»

Рентабельність є одним з економічних показників, що найкраще визначає прибутковість діяльності підприємства. Визначення даного показника допоможе зрозуміти ефективність використання коштів підприємством із ціллю збільшення прибутку.

Рентабельність використовується для оцінки діяльності компанії та як інструмент інвестиційної політики та ціноутворення. Цей показник краще, ніж прибуток, характеризує фінансовий результат діяльності, оскільки його значення відображає співвідношення впливу наявних або використаних

ресурсів [56]. Тепер перейдемо до розрахунків показників рентабельності в табл. 3.10.

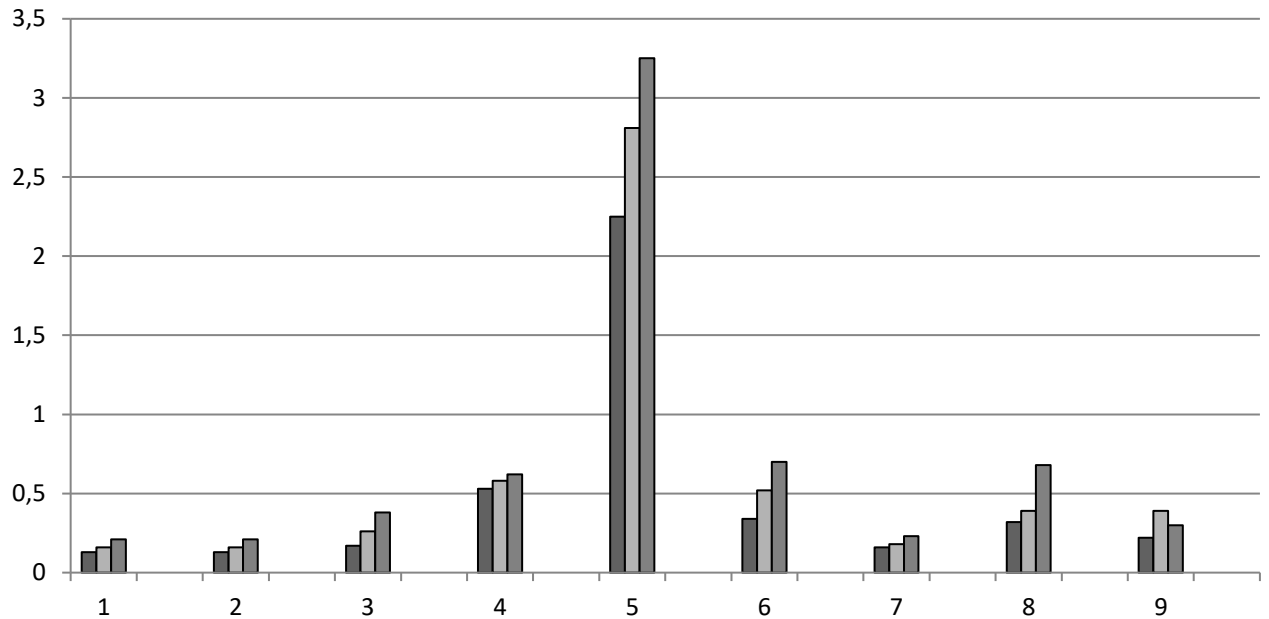
Таблиця 3.10 – Показники рентабельності ПрАТ «Фармацевтична фірма Дарниця» за 2018–2020 рр.

Показник	2018, %	2019, %	2020, %	Відхилення +/- 2019 від 2018.	Відхилення +/- 2020 від 2019
Коефіцієнт рентабельності майна	0,13	0,16	0,21	0,03	0,05
Коефіцієнт рентабельності капіталу	0,13	0,16	0,21	0,03	0,05
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,17	0,26	0,38	0,09	0,12
Коефіцієнт рентабельності продаж	0,53	0,58	0,62	0,05	0,04
Коефіцієнт валової рентабельності основної діяльності	2,25	2,81	3,25	0,56	0,44
Коефіцієнт рентабельності операційної діяльності	0,34	0,52	0,70	0,18	0,18
Коефіцієнт чистої рентабельності реалізованої продукції	0,16	0,18	0,23	0,02	0,05
Коефіцієнт рентабельності необоротних активів	0,32	0,39	0,68	0,07	0,29
Коефіцієнт рентабельності оборотних активів	0,22	0,39	0,30	0,17	-0,09

Джерело: [Сформовано на основі додатків А–Б]

Всі розраховані коефіцієнти рентабельності за аналізований період мають тенденцію до зростання, окрім коефіцієнта рентабельності оборотних активів в 2020 році. Тому прибуток кожної гривні, вкладеної в той чи інший вид підприємницької діяльності, з кожним роком зростає.

На рис. 3.7 можна побачити значення основних показників рентабельності.

1 – Коефіцієнт рентабельності майна; 2 — Коефіцієнт рентабельності капіталу; 3 – Коефіцієнт рентабельності власного капіталу; 4 – Коефіцієнт рентабельності продаж; 5– Коефіцієнт валової рентабельності основної діяльності; 6 – Коефіцієнт рентабельності операційної діяльності; 7 – Коефіцієнт чистої рентабельності реалізованої продукції; 8 – Коефіцієнт рентабельності необоротних активів; 9 – Коефіцієнт рентабельності оборотних активів

Рис. 3.7 – Динаміка показників рентабельності ПрАТ «Фармацевтична фірма Дарниця» за 2018–2020 рр.

Коефіцієнт рентабельності майна збільшується протягом аналізованого періоду і показує прибуток, який компанія отримує з кожної гривні, вкладеної в її активи. Аналізуючи рентабельність власного капіталу бачимо, що підприємство ефективно використало власні кошти, отримавши прибуток у розмірі 38 копійок на кожен залучену гривню власних коштів у 2020 році.

Рентабельність продажів має позитивну динаміку, та показує залишок операційного прибутку після покриття собівартості продукції. Коефіцієнт валової рентабельності основної діяльності має досить високе значення в кінці аналізованого періоду, а саме 3 грн 25 копійок на 1 грн. собівартість продукції та підтверджує гарну роботу підрозділу структури підприємства через центр витрат і центр відповідальності. Зростає коефіцієнт рентабельності операційної діяльності, що свідчить про ефективність операційних витрат, пов'язаних з виготовленням і реалізацією продукції. Показник чистого

прибутку від реалізованої продукції зріс на 5% порівняно з 2019 роком. Рентабельність необоротних активів показує позитивну динаміку та становить 0,68 %, тому це свідчить про ефективне управління даними активами на підприємстві. Коефіцієнт рентабельності оборотних активів має тенденцію до спаду в 2020 році, тому підприємству необхідно переглянути використання цих активів, з метою підвищення їх використання у майбутньому.

Аналіз прибутку підприємства допоможе виявити чинники, що чинять вплив на процес формування, виявити резерви подальшого росту прибутку та ефективне використання прибутку. Отримані результати нададуть можливість управлінському персоналу оцінити показники діяльності підприємства та ефективність управлінських рішень щодо інвестиційної та фінансової діяльності. Проаналізуємо прибуток ПрАТ "Фармацевтична фірма Дарниця" за допомогою моделей про які йшлося в попередньому розділі.

Основну частку чистого прибутку приносить чистий дохід від реалізації продукції, тому доцільно розглянути, які саме фактори впливають на цей дохід. Використаємо п'ятифакторну модель прибутку, факторними ознаками в якій виступають:

- 1) середня чисельність робітників;
- 2) фондоозброєність праці;
- 3) фондоддача;
- 4) коефіцієнт реалізації продукції;
- 5) прибуткомісткість реалізованої продукції.

Побудова даної моделі допоможе оцінити, вплив зміни вибраних факторів на зміну результуючого показника, а саме прибутку від реалізації. Вихідні дані для факторного економічного аналізу прибутку ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця» наведені в таблиці 3.11.

Таблиця 3.11 – Вихідні дані для факторного економічного аналізу прибутку ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця» в 2019–2020 рр.

	Показники і фактори	Період		Індекс
		Базисний (2019 р.)	Звітний (2020 р.)	
Y	Прибуток від реалізації, тис. грн.	1935785	2237699	1,16
a	Чисельність персоналу підприємства, осіб	1102	1067	0,97
b	Фондоозброєність праці, тис. грн./ос.	363,62	429,89	1,18
c	Фондовіддача, грн./грн.	5,35	5,48	1,02
d	Коефіцієнт реалізації продукції	2,41	2,63	1,09
e	Прибуткомісткість реалізованої продукції	0,58	0,62	1,07

Джерело: Сформовано автором

Побудова даної моделі допоможе оцінити, вплив зміни вибраних факторів на зміну результуючого показника, а саме прибутку від реалізації. Метод ланцюгової заміни використовується для розкладання абсолютного приросту та відносного приросту прибутку від продажів, а також для виявлення ізольованого впливу кожного фактора. Отримані результати наведено в таблиці. 3.12.

Таблиця 3.12 – Результати розкладання абсолютного та відносного приростів прибутку від реалізації ПрАТ «Фармацевтична фірма Дарниця» в 2019–2020 рр.

Метод	Метод ланцюгових підстановок		Метод виявлення ізольованого впливу факторів	
	абсолютний приріст	відносний приріст, %	абсолютний приріст	відносний приріст, %
ΔY	1130143,96	58,37	1130143,96	58,37
ΔY_a	-94283,72	-4,87	-94283,72	-4,87
ΔY_b	523844,39	27,06	541027,95	27,94
ΔY_c	115408,90	5,96	100820,34	5,22
ΔY_d	320739,90	16,56	270991,94	13,99
ΔY_e	264434,47	13,66	204730,66	10,57
Δ	-	-	106856,79	5,52

Джерело: Сформовано автором

Тому, як показано в табл. 3.12. можна зазначити, що за методом ланцюгової заміни на збільшення прибутку від реалізації в 2020 р. впливають такі фактори:

- за рахунок зростання фондоозброєності праці прибуток зріс на 523844,39 тис. грн. або на 27,06 %;

- за рахунок зростання фондівіддачі прибуток зріс на 115408,90 тис. грн. або на 5,96 %;

- за рахунок зростання коефіцієнту від реалізації продукції, бачимо що прибуток теж збільшився на 320739,90 тис. грн. або на 16,56 %.

- прибуток збільшився за рахунок підвищення націнки на продаж потужностей продукції на 264434,47 тис. грн. або на 13,66 %.

При цьому зменшення чисельності працівників призвело до зменшення прибутку від реалізації на 94 283 720 грн. або 4,87%. Згідно з аналізом методу ідентифікації ізольованих факторів впливу, зростання прибутку від реалізації сприяли зміни таких факторів:

- прибуток збільшився за рахунок збільшення трудового капіталу на 541027,95 тис. грн. або на 27,94 %;

- за рахунок зростання фондівіддачі прибуток зріс на 100820,34 тис. грн. або на 5,22 %;

- прибуток збільшився за рахунок більшого відсотка продажів, а саме на 270991,94 тис. грн. або на 13,99 %.

- за рахунок зростання прибуткомісткості реалізованої продукції прибуток збільшився на 204730,66 тис. грн. або на 10,57 %.

В той же час, зниження кількості працівників вплинуло на зменшення прибутку від реалізації на 94283,72 тис. грн. або на 4,87 %. На збільшення прибутку від реалізації підприємства також вплинув позитивний вплив цих факторів, який обумовив її додаткове зростання на 106856,79 тис. грн. або на 5,52 %. Використані методи також допомагають оцінити резерви зростання прибутку.

Отже, дослідживши ПрАТ «Фармацевтична фірма Дарниця» бачимо, що підприємство ефективно управляє прибутком і лише вплив на зниження прибутку чинять зниження кількості персоналу в аналізованому періоді. Так як персонал є головним ресурсом, що забезпечує успішний розвиток

підприємства, та витрачаються значні кошти на навчання та підвищення кваліфікації персоналу, тому це цілком логічно. Так як підприємству необхідно буде наймати в майбутньому працівників та знову спрямовувати свої капіталовкладення на розвиток людських ресурсів.

Далі викорисовуючи модель Дюпон перевіримо наскільки ефективно підприємство управляє підприємством. Модель Дюпон також здатна показати потенційний рівень привабливості компанії для інвесторів, зокрема за рахунок значень рентабельності капіталу.

Проаналізуємо за допомогою моделі Дюпон ефективність управління фінансово–господарською діяльністю ПрАТ «Фармацевтична фірма Дарниця».

Таблиця 3.13 – Результати аналізу ефективності управління фінансово–господарською діяльністю ПрАТ «Фармацевтична фірма Дарниця», 2018–2020 рр.

Показник	Період			Асолютне відхилення		Відносне відхилення	
	2018	2019	2020	2019/ 2018	2020/ 2019	2019/ 2018	2020/ 2019
Чистий прибуток	469638	609629	814994	139991	205365	1,30	1,34
Середньорічна вартість Активів	2687890	2348051	2166223	-339839	-181828	0,87	0,92
Чистий дохід від реалізації продукції	3002135	3312103	3612985	309968	300882	1,10	1,09
Власний капітал	2937400	1759996	2573720	-1177404	813724	0,60	1,46
Прибуток до оподаткування	574211	719888	966764	145677	246876	1,25	1,34
Прибуток до оподаткування та виплати відсотків	506223	477499	718242	-28724	240743	2,24	0,91
Поточні зобов'язання	264727	286681	359002	21954	72321	1,49	1,45
ROA	0,17	0,26	0,38	0,08	0,12	1,53	1,46
LR	0,92	1,33	0,84	0,41	-0,49	1,46	0,63
TB	0,82	0,85	0,84	0,03	-0,01	1,04	0,98
IB	1,13	1,51	1,35	0,37	-0,16	1,33	0,89

Продовження таблиці 3.13

ROS	0,16	0,18	0,23	0,02	0,05	1,13	1,28
Koa	1,12	1,41	1,67	0,29	0,26	1,26	1,18
ROE 3	0,16	0,35	0,32	0,19	-0,03	2,19	0,91
ROE 5	0,15	0,44	0,36	0,29	-0,08	2,98	0,81

Джерело: Сформовано автором

Провівши аналіз фінансового стану за моделлю Дюпон, можна зробити такі висновки, що ПрАТ "Фармацевтична фірма Дарниця" є рентабельною в 2018–2020 рр. Рентабельність активів (ROA) має позитивну динаміку, у 2019 р. відбувається зростання на 53 %, а у 2020 р. – на 46 %. Така позитивна динаміка, свідчить, що підприємство правильно управляє своїми фінансовими ресурсами, так як кошти вкладені в активи приносять доходи. Рентабельність продажів (ROS) має зростаючу динаміку: у 2019 році на 13 % та на 28 % у 2020 році . Даний показник збільшився у зв'язку зі зростанням обсягів продажу та зміною асортименту продукції (за останні 3 роки компанія розширила асортимент лікарських засобів). Це позитивна тенденція розвитку компанії. Її наочно видно на рис.3.8.

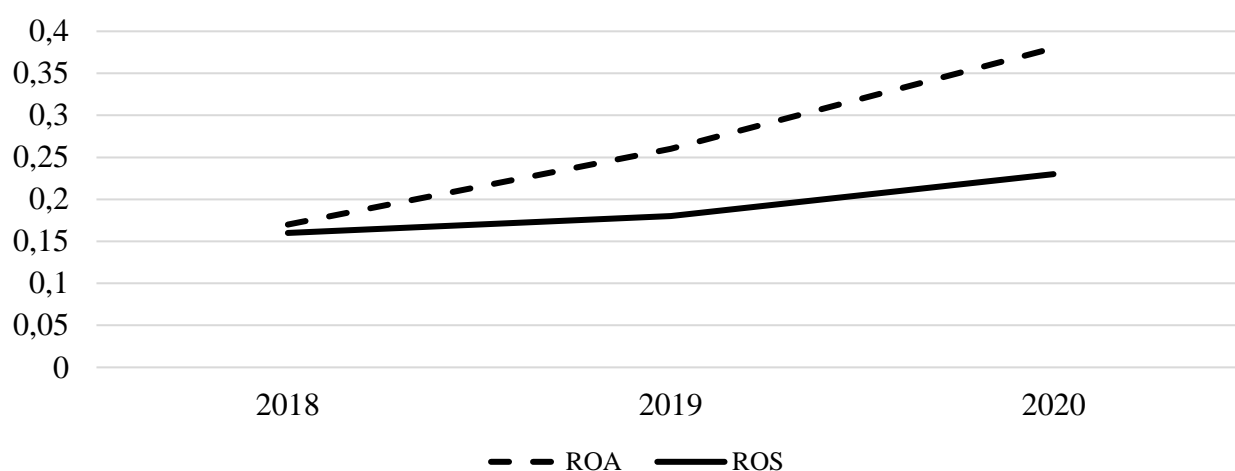

Рис. 3.8 – Динаміка зміни рентабельності активів та рентабельності продажів ПрАТ «Фармацевтична фірма Дарниця», 2018–2020 рр.

Лeverидж демонструє спадну динаміку в 2020 р. на 37 %, а у 2019 р. він зростав на 46 %. Таку ситуацію можна пояснити, тим що власний капітал

зростає швидше, ніж активи ПрАТ "Фармацевтична фірма Дарниця": власний капітал майже на 46 % у 2020 р., а активи зменшилися 8 % за аналогічний період. Таке зростання власного капіталу створює передумови для інвестування підприємством коштів у розробки нових проектів та розширення асортименту лікарських засобів, що є надзвичайно актуальним в умовах пандемії. Динаміку коефіцієнта можна простежити на рис. 3.9.

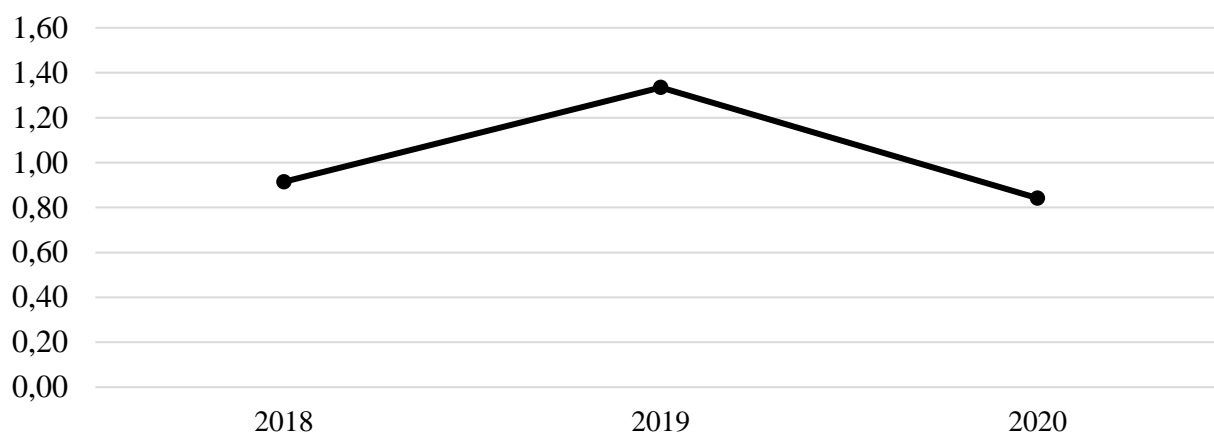

Рис. 3.9 – Динаміка зміни фінансового важеля ПрАТ «Фармацевтична фірма Дарниця», 2018–2020 рр.

За трьохфакторною моделлю Дюпон у 2020 році порівняно з 2019 він зменшився на 9 %, а у 2019 році порівняно з 2018 – зріс майже в 2 рази. Незначний спад в 2020 році пошатнув репутацію підприємства, тому управлінському персоналу варто звернути на це увагу, щоб повернути високий потенціал для інвесторів і самого підприємства в ролі інвестора та вийти на новий рівень.

За п'ятифакторною моделлю рентабельність капіталу компанії «Фармацевтична фірма Дарниця» має таку ж саму динаміку, що і за трьохфакторною моделлю. У 2019 році відбулося зростання більше ніж в 2 рази, та знову відбувається спад в 2020 році. Це говорить про те, що підприємству варто переглянути управління в даному секторі, для того, щоб ефективно розвиватися та приваблювати інвесторів та виступати в ролі інвестора.

Проаналізуємо ROE 3 та ROE 5 в динаміці за 2018–2020 рр. та відобразимо на рис. 3.10.

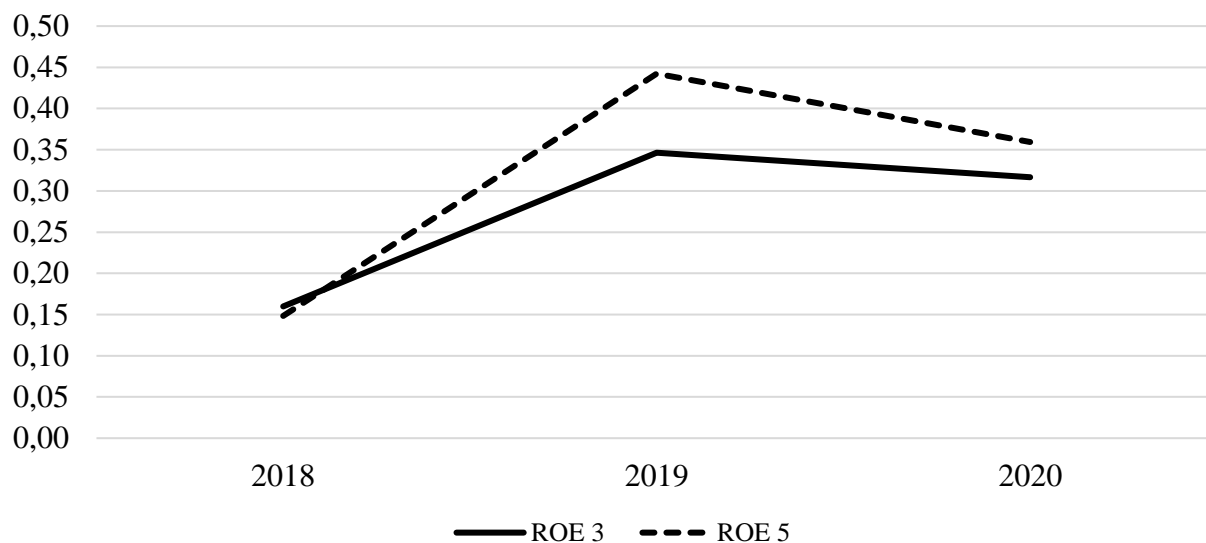

Рис. 3.10 – Динаміка зміни рентабельності власного капіталу за трьох– і п'ятифакторною моделлю Дюпон підприємства ПрАТ «Фармацевтична фірма Дарниця», 2018–2020 рр.

Отже, на даний момент компанія "Фармацевтична фірма Дарниця" на вітчизняному ринку є в числі лідерів по виготовленню та реалізації лікарських засобів. Загалом рівень ефективності фінансово–господарської діяльності та управління ПрАТ "Фармацевтична фірма Дарниця" за основними показниками рентабельності і стійкості фінансового стану є високим, компанія має значні перспективи для зміцнення позицій на ринку в Україні та європейських країнах.

4. ІНТЕРПРЕТАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА НАДАННЯ РЕКОМЕНДАЦІЙ З ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ В ПРАТ «ФАРМАЦЕВТИЧНА ФІРМА ДАРНИЦЯ»

В сучасних ринкових умовах, за для того, щоб покупці обирали лікарські засоби виготовлені даним підприємством, необхідно ретельно слідкувати за фінансовим станом підприємства, модернізувати обладнання, організовувати виробничу діяльність відповідно до всіх вимог законодавства, тим самим стимулюючи зростання попиту, саме на їх продукцію.

Фінансовий стан ПрАТ «Фармацевтична фірма Дарниця» знаходиться у задовільному стані, проте було виявлено декілька коефіцієнтів, які знаходяться поза межами нормативного значення. Коефіцієнт покриття показує, що підприємство неефективно управляє структурою активів. Аналізуючи, баланс бачимо, що підприємство має на рахунку в банку кошти, і в своє чергу в нього є поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці. Якщо за рахунок даних коштів погасити цю заборгованість та інші, що наявні на підприємстві, то можна зменшити коефіцієнт покриття, та наблизити до нормативного значення.

На підприємстві було проведено дослідження з приводу виконання «золотого правила економіки». Результат цього правила показав високий рівень ділової активності підприємства та зростання його потенціалу. Проте спостерігається низька ефективність використання фінансово-виробничих ресурсів, що в майбутньому може призвести до підвищення відносних витрат та в подальшому – собівартості продукції.

Подальші дослідження, а саме коефіцієнт абсолютної ліквідності підтвердив неефективне управління активами, так як значення показника було вище нормативного. Можемо припустити, що кошти підприємства відволікаються на формування не продуктивних активів. За допомогою моделі Дюпон було виявлено, що коефіцієнт рентабельності оборотних активів має тенденцію до спаду, тому підприємству необхідно переглянути

використання цих активів, з метою підвищення їх використання у майбутньому. Також модель показала, що власний капітал зростає більш швидкими темпами, ніж активи ПрАТ «Фармацевтична фірма Дарниця», тому підприємству варто звернути на це увагу. Так як, на підприємстві наявні проблеми з активами, а саме неефективним їх використанням, то необхідно покласти відповідальність на керівників підрозділів за дотримання контролю за раціональним та ефективним використанням оборотних активів. А також покласти на управлінський персонал проведення детального аналізу фінансового стану з метою виявлення причини неефективного використання активів.

Так як в коефіцієнті автономії спостерігається тенденція до зростання в періоді, що досліджувався, можемо побачити, що підприємство не покладається на позикові кошти і здатне профінансувати значну частку активів за рахунок власних коштів. Враховуючи платоспроможність та рентабельність підприємства, ми можемо запропонувати реінвестувати прибуток поточного фінансового року. Для забезпечення стабільного фінансового становища формування та використання фінансових ресурсів потребує постійного моніторингу з урахуванням стратегічних і тактичних цілей бізнесу на ринку.

Провівши факторний аналіз чистого доходу від реалізації продукції підприємства було виявлено, що зниження чисельності персоналу чинить вплив на цей показник в бік зменшення. Це пов'язано з тим, що підприємство вкладає кошти в навчання персоналу та підвищення їх кваліфікації. В зв'язку із звільненням кадрів у які було вкладено кошти в їх розвиток, компанія втрачає частину прибутку. Тому, щоб запобігти плинності кадрів, необхідно удосконалити систему мотивації на підприємстві. Важливо ставити чіткі задачі перед працівниками та на початку обговорювати винагороду, яку він зможе отримати за свою продуктивність. Удосконалення мотивації працівник спроможне також підвищити результативність діяльності підприємства, а саме: підвищити ефективність роботи персоналу; збільшити оперативність

досягнення цілей підприємства; покращити психологічний клімат та командну роботу. Тому пропонуємо створити фонд матеріального заохочення на підприємстві та щорічно відраховувати певний відсоток з прибутку. Та протягом року нагороджувати преміями тих працівників, які швидко та якісно виконують поставлені задачі, тим самим покращуючи стан підприємства. Створення цього фонду надасть можливість зацікавити кожного працівника у виробничому процесі, що дозволить підприємству отримати вищий показник прибутку.

Основним резервом зростання прибутку є збільшення обсягу проданої продукції. Прибуток та обсяг реалізації тісно пов'язанні між собою, а чим більше лікарських засобів буде реалізовано, за інших рівних умов, тим вищою буде сума прибутку, і навпаки.

Проаналізувавши асортимент продукції, було виявлено, що підприємство випускає антисептик Дарсепт у флаконах ємністю 50 мл. Дана продукція зорієнтована на медичний персонал та на звичайних споживачів, для обробки рук та поверхонь. Попитом Дарсепт користується лише серед населення, так як флакону ємністю 50 мл є недостатньо для медичних закладів. Тому пропонуємо розширити лінійку цієї продукції та зорієнтувати її на використання в медичних закладах та сферах бізнесу. Необхідно забезпечити випуск продукції в об'ємі 1 літр з дозатором та без дозатора, 3 та 5 літрів. Таке розширення антисептичних засобів буде користуватися попитом серед різних шарів населення та підприємств, що в свою чергу забезпечить підвищення прибутку. На даному етапі необхідно створити фонд розвитку виробництва у зв'язку з підвищенням обсягів продукції та для забезпечення технічного перозброєння, що призведе до підвищення рівня матеріально-технічної бази підприємства. Отже, перед підприємством стоїть необхідність виробляти ті види продукції, які користуються великим попитом на ринку та які можна буде вигідно реалізувати.

Для подальшого зростання та підвищення ефективності використання прибутку підприємству необхідно:

- розширювати асортимент лікарських засобів, орієнтуючись на потреби споживачів;
- знижувати собівартість продукції шляхом запровадження нових технологій та модернізації устаткування;
- раціонально використовувати фінансові ресурси, що є у розпорядженні підприємства.

ПрАТ «Фармацевтична фірма Дарниця» в 2020 році використовувала прибуток на виправлення помилок та анулювання власних акцій, виплата дивідендів не здійснювалася. На підприємстві необхідно будувати механізм використання прибутку, який зможе підвищити ефективність виробництва. Коли підприємство приймає рішення про використання прибутку, то необхідно віднайти оптимальне співвідношення у направленні фінансових ресурсів на створення фондів.

Для підвищення результативності використання прибутку підприємству потрібно:

- провести дослідження з приводу вивлення пріоритних напрямків використання прибутку, які допоможуть покращити фінансовий стан та зумовлять подальший розвиток підприємства;
- створити фонд матеріального заохочення з метою підвищення мотивації працівників та зменшення плинності кадрів, що в подальшому призведе до збільшення прибутку;
- створити фонд розвитку виробництва, з метою модернізації устаткування та технічного переоснащення у зв'язку з випуском нової продукції.
- проводити в майбутньому оптимізацію коштів, що спрямовані на фонди матеріального заохочення та розвитку виробництва;
- забезпечити необхідні умови на підприємстві, за яких прибуток не буде використовуватися для сплати підприємством штрафних санкцій;
- скласти чіткий план використання прибутку підприємства з конкретними датами та сумами;

– покласти на управлінський персонал контроль за виконанням поставлених цілей щодо використання прибутку.

Отже, виконуючи сформований план запропонованих дій у процесі управління діяльністю, підприємство матиме можливість чітко відслідковувати формування, використання прибутку, що дозволить значно підвищити ефективність діяльності в цілому.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі на основі проведеного дослідження вирішено актуальні завдання щодо обґрунтування теоретичних положень та удосконалення обліку та аналізу використання прибутку фармацевтичного підприємства. Основні висновки та результати, одержані в ході дослідження зводяться до такого:

1. Розглянуто визначення «дебіторська заборгованість», яка досліджується багатьма закордонними та вітчизняними вченими. Особлива увага у визначенні приділяється саме документальному підтвердженню дебіторської заборгованості, що зобов'язує дебітора сплатити кошти. Зазначено про відсутність ознаки, яка б дозволяла вважати дебіторську заборгованість сумнівною. Внаслідок цього, пропонуємо таку ознаку визнання сумнівності як «несвоєчасна сплата грошових коштів у терміни, що прописані у договорі». Також наголошено на тому, що класифікація дебіторської заборгованості сприяє правильній організації обліку та контролю на підприємстві.

2. Охарактеризовано вітчизняний та міжнародний досвід обліку дебіторської заборгованості. Внаслідок порівняння ведення обліку у різних країнах можна зробити висновок про існування певних відмінностей. Перш за все це стосується балансу підприємства, обліку знижок та списання безнадійної дебіторської заборгованості.

3. Розглянуто оцінку та умови визнання дебіторської заборгованості на підприємстві. Детально проаналізовано облік резерву сумнівних боргів, за допомогою чого було встановлено основу мету існування резерву сумнівних боргів. Основна мета – відображення у балансі підприємства правдивої інформації, що стосується дебіторської заборгованості яка буде погашена.

4. Проаналізовано фінансово-господарську діяльність підприємства «ІНТЕРПАЙП НТЗ», внаслідок чого можна сказати, що всі розраховані коефіцієнти ліквідності зростають, що являється позитивним моментом для підприємства. Однак варто також виділити коефіцієнт оборотності активів за

допомогою якого можна побачити, що у 2020 р. значення цього показника зменшилось порівняно з 2019 р. Це є негативним моментом оскільки ефективність використання активів у 2020 р. знизилось.

5. Надано оцінку стану дебіторської заборгованості за 2018 – 2020 рр. за допомогою розрахунків АСР, АРТ та частки дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги в оборотних активах. Внаслідок отриманих результатів можна зробити висновок, що кількість днів, що потрібні для стягнення заборгованості протягом 2018 – 2020 рр. зростають, що свідчить про не зовсім ефективну кредитну політику. Також встановлено, що найбільша питома вага має дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги.

6. На основі проведеного кореляційно-регресійного аналізу ми з'ясували, що дебіторська заборгованість має прямий вплив на виручку від реалізації продукції, підтверджуючи це сильним прямим зв'язком між цими величинами. Також за допомогою розрахунків ми отримали рівняння регресії: $Y = -3E+07 + 3,091x$, внаслідок цього можемо стверджувати, якщо дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги збільшиться на 1 тис. грн., тоді виручка збільшиться на 3,091 тис. грн.

7. Для покращення ситуації дебіторської заборгованості на підприємстві було запропоновано використовувати такі заходи:

- у разі виникнення сумнівів щодо достовірності отриманої інформації, яка зображена у фінансовій звітності, підприємство «ІНТЕРПАЙП НТЗ» для впевненості може зробити перевірку інформації за допомогою закону Бенфорда. Ми радимо використовувати саме цей інструмент, оскільки він простий у використанні та не потребує багато часу;

- слід обрати такий тип кредитної політики, який з великою ймовірністю зміг би мінімізувати виникнення сумнівної та безнадійної дебіторської заборгованості. Треба детально вивчати кожного дебітора та пропонувати йому індивідуальні умови кредиту. Також слід проводити ретельний аналіз кожного дебітора, щоб згідно платоспроможності та кредитної історії розробити умови надання кредиту дебітору. Для мінімізації

виникнення сумнівної та безнадійної дебіторської заборгованості рекомендуємо використовувати такі рахунки: 361/1 – «Нормальна дебіторська заборгованість», 361/2 – «Сумнівна дебіторська заборгованість» та 361/3 – «Безнадійна дебіторська заборгованість». До того ж ми радимо прописати в обліковій політиці перелік ознак, які на думку підприємства вважаються основним критерієм віднесення дебіторської заборгованості до сумнівної;

– беручи до уваги те, що підприємство «ІНТЕРПАЙП НТЗ» реалізовує власну продукцію не тільки в Україні, а й поза її межами, ми радимо використовувати поширені інструменти рефінансування. Більш за все при зовнішньоекономічних операціях варто застосовувати форфейтинг, оскільки при використанні цього методу підприємство «ІНТЕРПАЙП НТЗ» зможе максимально зменшити ризики.

Отже, незважаючи на те, що розмір дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги у 2020 р. зменшився порівняно з минулим роком, ми рекомендуємо підприємству «ІНТЕРПАЙП НТЗ» і надалі приділяти багато уваги цьому активу, оскільки дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги займає найбільшу частку серед усієї дебіторської заборгованості, а також у частині оборотних активах.

Попри те, що дебіторська заборгованість означає збільшення обсягу продукції, негативні наслідки недбалого відношення можуть призвести до виникненню безнадійної заборгованості, а також у потребі додаткового фінансування через нестачу коштів на виробництво продукції. Ефективний контроль дебіторської заборгованості допоможе підвищити фінансові показники підприємства, а також активно функціонувати на ринковому середовищі.

Підсумовуючи, слід сказати, що проведений аналіз у даній роботі дає змогу оцінити стан дебіторської заборгованості на підприємстві, внаслідок отриманих показників можливо коригувати кредитну політику суб'єкта господарювання, а наведені рекомендації дають змогу мінімізувати утворенню сумнівної та безнадійної заборгованості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Орехова А.І. Економічна сутність категорії прибуток / А.І. Орехова // Науково-виробничий журнал «Інноваційна економіка». - №7, 2013. – с. 313-316.
2. Висока О.Є. Економічна сутність прибутку та концепції його формування Наукові праці КНТУ. Економічні науки, 2010, вип. 17
3. Богацька Н.М. Прибуток підприємства: його роль, формування та резерви збільшення в умовах ринкової економіки
4. Дослідження особливостей формування прибутку організації в сучасних умовах господарювання / В. Я. Гавран, Х. Т. Середницька, 2016. - № 847. - С. 55-60. - URL: <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/jun/2744/visnyk2016-55-60.pdf>
5. Тарасенко, Н. В. Економічний аналіз діяльності підприємств [Текст] : підручник / Н. В. Тарасенко. – Львів : ЛБУ НБУ, 2000. – 485 с. – ISBN: 966–7330–23–0.
6. Єпіфанова В.Ю., Гуменюк В.С. Прибутковість підприємства: сучасні підходи до визначення сутності Випуск # 3 / 2016 ЕКОНОМІКА І СУСПІЛЬСТВО
7. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436–IV [Електронний ресурс] // Відомості Верховної ради України, Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/436–15>
8. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435–IV [Електронний ресурс]// Відомості Верховної Ради України 18.12.2016 – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435–15/conv/page>
9. Податковий кодекс України: Закон України №2755–VI від 02.12.2010 р. [Електронний ресурс] // ВВР. – 2011. – №№13–17. – ст.112 – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755–17> 4.
10. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 „Загальні вимоги до фінансової звітності” від 31. 03. 1999 № 87.

11. («Молодий вчений» • № 6 (58) • червень, 2018 р. Фактори формування прибутку підприємства Сябер Є.О.)
12. (Богацька Н.М., Кузьменко М.М. Прибуток підприємства як рушійна сила функціонування ринкової економіки. Вісник ХНУ. 2.2018. Хмельницький, 2018. С.102–105
13. Теоретико–методичні підходи до формування прибутку підприємства і шляхів його збільшення Жадько К.С., Котенко В.С.
14. Мірошниченко О.Ю. Механізм управління прибутком вітчизняних підприємств / О.Ю Мірошниченко, Ю.В. Корконос [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.business-inform.net/pdf/2014/5_0/280_285.pdf
15. **Формування і розподіл прибутку Маслюченко Д.І.)**
16. **(Р.М. Циган, О.С. Савченко Проблеми формування прибутку підприємства в бухгалтерському обліку)**
17. Радкевич М.В. МОДЕЛЮВАННЯ ВПЛИВУ ФАКТОРІВ НА ФОРМУВАННЯ ПРИБУТКУ ДЕРЖАВНОГО ПІДПРИЄМСТВА
18. (Бондаренко О. М. Порядок формування і використання прибутку підприємства в бухгалтерському обліку)
19. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 р. № 996–XIV // ВВР України. – 1999. – № 40.
20. Закон України «Про господарські товариства»
21. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій
22. П(С)БО 15 «Дохід»
23. П(С)БО 16 «Витрати».
24. МСФЗ 15 «Виручка за контрактами з клієнтами»
25. МСФЗ 2 «Запаси»,
26. МСФЗ 16 «Основні засоби»,
27. МСФЗ 19 «Виплати працівників»
28. МСФЗ 23 «Витрати за позиками».

29. (Глобальні та національні проблеми економіки Пасенко Н.С
ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКОВО–АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА)

30. (ст. 19 Закону України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008 р.
№ 514–VI)

31. (ст. 25 Закону про ТОВ)

32. (п. 4, 12П(С)БО 6, лист Мінфіну від 30.12.2009 р. № 31–34000–10–
10/36311)

33. (НАУЧНИЙ ВЕСТНИК ДГМА ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ, АНАЛІЗ ТА
ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА Мішура В. Б., Спіцин
В. Є.)

34. (Методи оцінки та шляхи стабілізації фінансового стану підприємства
Наукові записки, вип.20, 2016).

35. Блонська В. І. Прибуток – особливості його формування та використання в
ефективному управлінні підприємством / В. І. Блонська, І. В. Паньків //
Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. – 2011
– Вип. 21. – С. 179–185

36. Математичні методи і моделі в управлінні економічними про–цесами :
монографія / Л. М. Малярець, Є. Ю. Місюра, В. В. Койбічук та ін. – Харків :
ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 420 с.

37. Загреба М.М. Теоретичні аспекти факторного аналізу при аналізі динаміки
фінансового стану підприємства. Економічні науки 2014, вип.25

38. Старинець О. Г. Методи фінансового аналізу діяльності підприємств у
системі антикризового управління, Науковий вісник Ужгородського
національного університету Серія: Міжнародні економічні відносини та
світове господарство Випуск 17, частина 2 • 2018

38. Шурпенкова Р. К. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду
україни бухгалтерський облік, аналіз та аудит 2016 Випуск 2 (118)

39. (Методи оцінки та шляхи стабілізації фінансового стану підприємства).

40. (Фактори впливу на рентабельність підприємства в сучасних умовах господарювання)
41. Гаватюк, Л. С. Шляхи підвищення рівня прибутковості вітчизняних підприємств у сучасних умовах господарювання / Л. С. Гаватюк, Н. М. Перегіняк // Економіка та суспільство – 2017 –№ 9.– С. 363–367. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/9_ukr/62.pdf
42. Чигріна К.О. Рентабельність підприємства та шляхи її підвищення / К.О. Чигріна // Науковий огляд. – 2015. – № 12 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://oaji.net/articles/2015/797-1426331955.pdf>.
43. (**U.S. & WORLD ECONOMIES ECONOMIC TERMS** Profit, the Catalyst for Capitalism Two Foolproof Ways to Increase Profit **BY KIMBERLY AMADEO REVIEWED BY TOBY WALTERS** Updated November 28, 2020 <https://www.thebalance.com/what-is-profit-and-how-does-it-work-3305878>).
44. (Рентабельність підприємства та шляхи її підвищення Охріменко О.В)
45. *Наукові праці КНТУ. Економічні науки, 2010, вип. 17* ІщенкоН.А. Факторний аналіз формування прибутку підприємства
46. (Галина Олександрівна ПУДИЧЕВА ОЦІНКА ВПЛИВУ ЛОГІСТИЧНИХ ФАКТОРІВ НА ПОКАЗНИК РЕНТАБЕЛЬНОСТІ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА
47. (**ОБЛІК. ЕКОНОМІКА. МЕНЕДЖМЕНТ: наукові нотатки**)
Міжнародний збірник наукових праць. Випуск 2 (14). 2017 Гайдаєнко Ольга, Сейрік Олена
48. (Екімова К.В. Финансовый менеджмент / К.В. Екімова, И.П. Савельева, К.В. Кардапольцев. – М.: НИЦ ИНФРА–М, 2013. – 184 с)
49. (Павлоцький В.Я. Використання багатofакторної моделі компанії «Дюпон» для аналізу ефективності управління туристичними підприємствами [Електронний ресурс] / В.Я. Павлоцький – Режим доступу до ресурсу: http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/340/1/Використання%20багатофакторної%20модел_.pdf.)
50. Офіційна сторінка Дарниці <https://www.darnitsa.ua/ru>

51. **U.S. & WORLD ECONOMIES ECONOMIC TERMS**

Profit, the Catalyst for Capitalism

Two Foolproof Ways to Increase Profit

BY KIMBERLY AMADEO REVIEWED BY TOBY WALTERS

Updated November 28, 2020

<https://www.thebalance.com/what-is-profit-and-how-does-it-work-3305878>

52. **Economic Profit vs. Accounting: What's the Difference?**

By MARSHALL HARGRAVE

<https://www.investopedia.com/ask/answers/033015/what-difference-between-economic-profit-and-accounting-profit.asp>

Updated Jul 28, 2021

53. **Пасенко Н.С. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Глобальні та національні проблеми економіки *Випуск 17. 2017*

54. Іванюк Т.Ю. Теоретичні засади управління прибутком підприємства в ринкових умовах Інноваційний розвиток та конкурентоспроможність підприємств і секторів економіки

55. Ділова активність підприємства та шляхи її зміцнення Дончак Л.Г.

56. **ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ І ПРОГНОЗУВАННЯ ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ НА ОСНОВІ БАГАТОФАКТОРНОЇ МОДЕЛІ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ.**

57. Верстяк О.М. Світовий досвід формування фінансових ресурсів підприємства в процесі фінансового менеджменту та можливості застосування його в Україні.

58. Пігуль Н.Г. **Управління прибутком підприємства**

59. Рябенко Г. М. Шляхи покращення фінансового стану підприємства / Г.М.

Рябенко // всеукраїнський науково-виробничий журнал: інноваційна економіка. – 2012. – № 7. електронний ресурс. – режим доступу:

http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/inek/2012_7/105.pdf.

60. Зятюк Н.В. Теоретико-методологічні аспекти стратегії забезпечення прибутковості підприємства / Н.В. Зятюк // Культура народів Причорномор'я. – 2016. – № 154. – С. 27–31

61. Звірько Г.П. Методичні підходи щодо аналізу прибутковості господарської діяльності господарського суб'єкта господарювання. Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». 2011. № 7. С. 28-36.
62. Колєватова А. В. Напрями вдосконалення процесу формування та управління прибутком на підприємствах. Молодий вчений. 2018. № 5(2). С. 717-720. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_5\(2\)__86](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_5(2)__86)
63. Кузьміна О. С. Концептуальні основи управління прибутком підприємства на засадах сталого розвитку. Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка. - 2016. Т. 21, Вип. 9. С. 85-90. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2016_21_9_20
64. Орликовський М. О., Гришковець В. В., Зелінський Р. С., Мордюк В. В. Управління прибутком підприємства як умова його ефективного функціонування. Агросвіт. 2020. № 1. С. 96-102.
65. Сидяга Б. Механізми управління формуванням і використанням прибутку підприємства. Галицький економічний вісник. 2018. № 1(26). С. 41–45.

ДОДАТКИ